

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any IV. Núm. 202- Barcelona, dijous, 15 de desembre, 1932

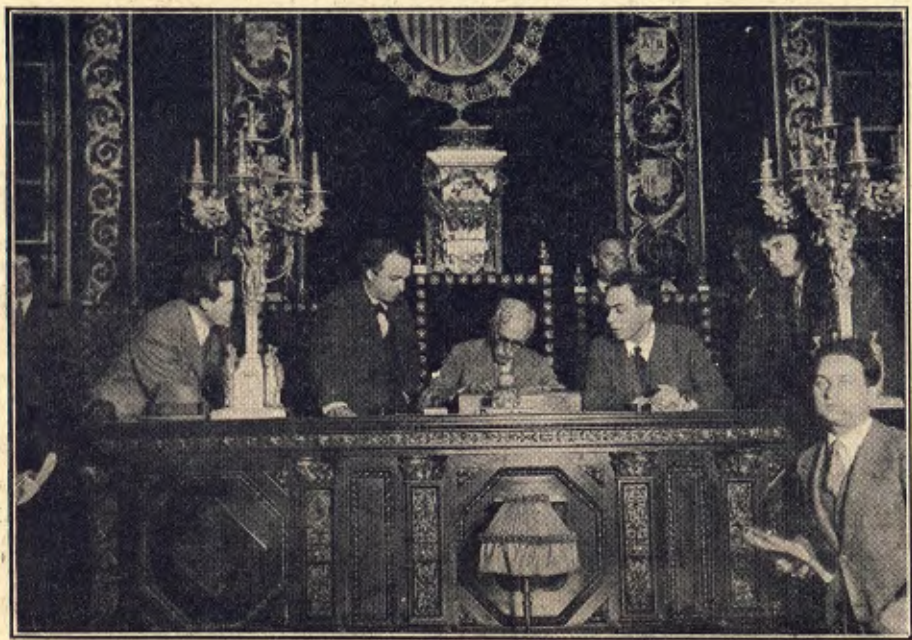
saluda en la persona de
Francesc Macià el Presi-
dent dels catalans.

El President de Catalunya

El primer Parlament Català, erigint Francesc Macià a la presidència de Catalunya, s'haurà limitat a reconèixer allò que, de fet, ja existia. Francesc Macià, per la voluntat unànime dels catalans, ja era el primer ciutadà de Catalunya. El Parlament, ara, s'haurà limitat a donar forma constitucional a la realitat dels fets.

Car, a través dels anys i de les circumstàncies, aquest home que avui tot bon català té el deure de contemplar amb respecte, ha vist convergir damunt la seva anciana i

Francesc Macià no s'adiu gens amb les exigències de la funció de govern. Governar és discutir i, sobretot, fer-se discutir. Per governar cal un entusiasme fred, un sentit pràctic i rígid, una aplicació a les realitats immediates. Un governant mai no ha de dubtar de fer-se antipàtic quan calgui. La primera cosa que hauria de fer Macià en funcions de governant, seria destruir la unitat sentimental de Catalunya, unitat que ell representa i que és la seva glòria: allò que li dona personalitat històrica. En polí-

Macià en el primer acte de President de Catalunya

venerable testa la simpatia de tots els cors. Avui ell realitza la unitat sentimental de Catalunya. Tots els fills de Catalunya, allà d'allà de tota divisió i preferència, es troben i s'apleguen en l'afecte envers Macià.

I la missió de centralitzar el sentimentisme de Catalunya i permetre que tots els catalans, malgrat llurs divisions, trobin un denominador comú que faci possible una tasca fecunda, corona exclusivament la testa d'aquest home. Cap altra personalitat de Catalunya no sabria substituir-lo. Tret d'ell tots els altres noms sonen a partit, a lluita, a divisió; és a dir, a coses necessàries, però inútils si no hi ha una base ferma, àmplia, generosa, construïda damunt de tots els cors, i resistent a totes les discussions, que a la vegada que sostingui, enquadri i posi límit a les divergències i que impedeixi una total escampadissa de la política fora de l'òrbita dels interessos de Catalunya i de la República.

No hi ha règim on aquestes persones, siguin tan necessàries com els republicans democràtics. Perquè així com a les oligarquies i monarquies la força centripèta és la coacció d'un o d'uns quants que, continuament, refan els lligams del país i redrecen les rutes de la seva història pel vincle del temor, els sistemes basats sobre la llibertat no tenen altre vincle que el de l'amor; és a dir, la conflüència de totes les voluntats damunt la figura d'un personatge.

Per això, Catalunya, que té un home d'aquests, i un tot sol, amb l'instint dels pobles, quan es tracta de sentiments o de presentiments, ha formulat un vot únic, i els seus polítics l'han hagut d'oïre. Francesc Macià, tant de dret com de fet, és avui el President de Catalunya; i no d'una Catalunya morta, oficial; sinó de la Catalunya que viu i fa la història. L'elecció de Francesc Macià té tota la vitalitat, tota l'ànima, tot el joís misteri i tota l'esperança de les naixences biològiques; el President neix del poble, per una afinitat sentimental.

Aquesta és la realitat, això és el que sent tothom. Però no falta qui vol descentrar les coses i falsejar-les d'una manera hipòcrita. Sota color d'una devoció addicta, hi ha qui tira els seus càlculs i fa els seus projectes. Algú voldria remoure Macià de la seva noble Presidència i aplicar-lo a les tasques quotidianes del govern de la Generalitat. Entre altres, cert estudiós que, mogut d'un zel de nobilitat, és amatent a ofegar amb l'estrepit dels ditrambes el ressò d'uns penaments que encara brunzen pels ecos de la memòria pública.

Però ell i els altres o s'enganyen o ens volen enganyar; tot fent per semblant de servir la persona venerable de Francesc Macià i els sagrats interessos de Catalunya i de la República, intenten, a la veritat, de servir-se d'aquests alts prestigis per a dissimular llurs ambicions i palliar una inèpcia i una manca de to que el cor els diu que tenen. Creuen que Francesc Macià, que és una força — indubtablement —, servirà de puntal a llur demagogia carrinçona que, d'altra forma, ells no saben com descabellar convertida en programa de govern. Macià — pensen — els llençarà un salvavides cada cop que naufraguin. Macià salvarà tots llurs deutes envers l'opinió. Cada cop que s'entrebanquin, vindrà Macià i els aixecarà de terra. Cal, doncs, que governi; és a dir, que dansi al ball que ells pensen dansar i que bé podria ésser el ball del cirí, vist l'aire de festa major floralitzada d'aquests xirois personatges. En un mot: els urgeix que es comprometin amb ells.

Precaució inútil! Si això arribés — i volem creure que no arribarà — la força del President de Catalunya que ells, d'una manera lleugera, pensen d'aprofitar, no els valdria, per la senzilla raó que, cabalment, amb aquesta conducta l'haurien dissipada. Obliquen que la mentalitat d'homes com

tica tot és obligació; i Macià és fet de la devoció dels fills de Catalunya; l'actual President de la nostra Generalitat té una missió massa delicada i massa complexa perquè pugui posar-la cada dia en joc. Si hi ha una cosa clara és que Francesc Macià depassa la política i ostenta un caràcter històric, una elevada i rissió, a la qual li donen dret tots els actes de la seva vida d'home d'acció, i la qual no pot desertar sense perdre tota la seva raó d'ésser dins la vida de la pàtria.

I si, per elucubracions de l'egoisme mal vist de quatre personatges, pobres comparses perfectament substituïbles, es malmetés tot allò que Macià és i representa, Catalunya en rebria un gran dany; i els mal aconsellats aprofitaires cap profit; car l'ensorrada de l'un seria la de tots ells plegats. Això darrer ens és ben indiferent, a nosaltres i al país; però la destrucció d'aquesta força que és Macià ens aterriria; car Catalunya perdria l'home del moment històric; mai com ara no és necessària la unitat sentimental de tots els catalans davant de la tasca transcendental de l'hora. Ara que s'haurà de discutir tant, cal que hi hagi algun indiscutible, sense enemics.

I Francesc Macià no té cap enemic, entre els que estimen Catalunya. Els únics enemics que ha de vigilar són els que li fan massa d'amic, engegats per interessos egoïstes, que no el comprenen i acliquen els ulls davant de la missió que els destina i han encomanat. No sabem què farà; perquè, al capdavant, els homes són de mesura humana; del que estem, però, plenament segurs és d'això: que ell dins la seva consciència, es coneix i s'entén que sap perfectament qui és i que representa; que no dubta que el seu deure és de coronar, de dur a les seves últimes conseqüències aquella norma patriòtica, damunt dels partidismes, que dirigí les seves peregrinacions de sempre, a través de les idees i dels pobles: Macià ha cercat Catalunya i l'ha trobada; no pot separar-se'n.

Els Dijous — Blancs

UNA ESTRENA

La situació del nostre teatre és prou crítica perquè constitueixi un esdeveniment l'estrena, en català, d'una obra de Bernard Shaw. El propiament divendres dia 16, una companyia de teatre amateur estrena al Coliseu Pompeia d'aquesta ciutat *L'home i les armes*, del famós autor anglès, traduïda per Carles Capdevila.

No és aquesta la primera obra de Shaw que es tradueix al català, ni tampoc la primera que es representa. El mateix Capdevila ha traduït, ja fa temps, *El deixeble del diable* i *Santa Joana*, que es publicaren en llibre, formant els dos primers volums d'una edició catalana de les obres de Shaw, i *Cèsar* i *Cleopatra*, publicada en *La Nova Revista*.

L'obra que ara es representarà en català per primera vegada és una de les primeres de l'autor, i una de les poques que Frank Harris en la seva biografia de Shaw — de la qual parlà no fa gaires dies Rafael Tasis en aquestes mateixes pàgines — considera dignes de passar a la posteritat. Realment en poques de les obres de Shaw arriba aquest a donar-nos una prova més definitiva de les seves qualitats d'humorista i del seu perfecte domini de la tècnica teatral.

L'obra, degut a l'època en què fou escrita, temps en què triomfava a Anglaterra el teatre d'Oscar Wilde, o millor, l'orientació que marcà aquest autor, és una perfecta paradoxa del principi a l'acabament. Si els personatges de Wilde parlen de la moda i d'altres coses d'una transcendental banalitat, els de Bernard Shaw — soldats i gent, balcànica — parlen de la guerra i de coses més substancials.

Potser el principal encís que té l'obra és la pàtina de noucentisme que li dona l'ambient en què fou estrenada i el que l'obra presenta: uns Balcanes completament d'opèreta. No en va Oscar Strauss escriure, més tard, un *Soldat de xocolata*, que no és altra cosa que l'obra de Shaw amb música de vals.

Ara que està de moda el 1900, aquesta comèdia de Bernard Shaw adquireix una actualitat perfecta. I aquest anoucentisme quedarà encara més remarcat per la presentació de l'obra, feta tota dins de l'estil de punt de caramell i de sensibilitat del·lúescent del temps en què fou estrenada.

Ara cal parlar dels intèrprets. La companyia que ha de representar *L'home i les armes* és la mateixa que representa fa deu mesos *Knock, o el triomf de la Medicina*, de Jules Romains. És a dir, que són gent que en les seves comptadíssimes actuacions ha mantingut un nivell al qual no ens tenen acostumats la major part dels nostres aficionats a fer teatre.

Els que els veieren actuar quan representaren *Knock*, saben fins a quin punt es portà la cura en la interpretació i en la representació, i també l'èxit que tingueren actors i decoradors presentant davant d'un públic no intel·lectual una obra que s'havia esfondrat en estrenar-se al Teatre Romea, anys enrera.

L'obra que ara representaran enclou una sèrie de dificultats tècniques que exigeixen una gran cura en l'estudi i representació de l'obra. Creiem, però, que seran totes vençudes i que ens donaran una representació de *L'home i les armes* digna de l'obra representada. — R. E.

MIRADOR INDISCRET

L'apat a Josep Viladomat

Demà passat, dissabte, a la Maison Dorée, tindrà lloc el sopar que MIRADOR organitza en honor de l'escultor Josep Viladomat, guanyador del concurs per a l'estàtua de la República que, com a coronament a l'obelisc a la memòria a Pi i Margall, s'ha d'alçar a la cruïlla del passeig de Gràcia i la Diagonal.

Els tiquets, al preu de vint-i-cinc pessetes, poden adquirir-se a la redacció de MIRADOR, a la Sala Parés, a la Llibreria Catalònia i al restaurant Maison Dorée.

Nit de Reis

L'altre dia, en un dels passadissos del Parlament, el diputat senyor Joan Casanoves explicava un somni que havia tingut la nit abans:

—Somiava — digué — que era la nit de Reis. Jo me n'havia anat a dormir, tot il·lusionat, després de deixar les sabates al balcó. El matí, en despertar-me, corria, peus nus damunt de les rajoles i en pijama, cap a obrir el balcó. Oh, meravella! Sabeu què m'havien deixat els Reis? En una sabata, una vara de battle; en l'altra, una campaneta de President de la Cambra. I entre sabata i sabata, una targeta amb cinc mots: «Per a tu tot sol».

Les amigues satisfetes

Durant la sessió parlamentària del dijous passat, el senyor Companys s'aixecà cinc minuts del seu cadiral, temps durant el qual ocupà la presidència el senyor Casanoves. Presidència efímera, és cert. Temps suficient, però, perquè brillessin de satisfacció els ulls d'unes amigues espectadores des de la tribuna pública.

Després, en un grup de parlamentaris, es feia l'elogi de les qualitats presidencials del senyor Companys. El senyor Casanoves intervingué amb una frase sola:

—Es un home molt comprensiu.

Visites

A un visitant de categoria li és ensenyat el Palau del Parlament. En ésser a una gran sala, completament buida, el cap de cerimonial diu:

—La biblioteca.

El foraster encaixa, i la visita continua. Un altre saló, també vastíssim i igualment buit. El guia anuncia:

—El bar.

El visitant continua encaixant. Però ve que arriben a la rotunda, un octàgon solemne, amb un sostre de vidres de colors i, per tot parament, una estàtua severa. Abans no li diguin res, el visitant s'avança:

—Sí, ja ho veig. La capella!

Moralitat i comoditat

Tots els diputats de l'Esquerra, presos de fúria moralitzadora, volien formar part de la comissió investigadora dels fets esdevinguts en les eleccions dels pobles lleidatans Oden i Oliana. Però vetaci que entre els escos començà a córrer la notícia que entre l'un i l'altre poble hi ha una distància que cal recórrer en un dia i mig, a cavall d'un ase!

Entre els moralistes correu un refredament sobtat. Per acabar-ho de complicar, un diputat lleidatà digué que en aquell país actualment devien gaudir una temperatura de deu graus sota zero. Aleshores, alguns esquerrans s'atreïren a insinuar que potser les actes de la Llga ja eren bones...

La primera sortida del senglar

El senyor Romà Sol defensava dramàticament la seva acta lleidatana. Explicava que en el poble d'Oden no hi havia estat mai ni hi coneixia a ningú.

—Jo no sé pas qui pot haver tirat a l'urna tantes paperetes amb el meu nom...

La veueta del diputat Fontbernat interrompé:

—L'Esperit Sant!

Després, en els passadissos, l'interruptor és felicitat per la seva primera intervenció. L'home, en lloc d'envanir-se, s'excusa:

—Haguéssiu vist, quan he dit això, de quina manera m'han mirat! En Selves, En Ballestini, En Farreres i gairebé tots els de la majoria... Feien una cara de tres déus. Res: em sembla que aquesta ha estat la primera interrupció... i la darrera!

No fos cas...

Ha estat comentada la «permanència permanent» del senyor Rovira i Virgili al saló de sessions. «Si no hi sent gens, per què deu estar-s'hi tanta estona?», es pregunten alguns diputats i periodistes. Un altre sord, el senyor Humbert Torres, ha escollit un escó de prop de la porta i entra i surt tot sovint. Però el senyor Rovira presència tota la sessió, del començament al final.

Vetaci que quan correu el rumor que hi havia la intenció de descomptar de les dietes parlamentàries una quantitat per cada vegada que un diputat no fos present en una votació nominal, un mal intencionat digué:

—Ara compreneu per què En Rovira no surt mai del saló! Deu tenir por que soni el timbre i ell no el senti.

Premi a la constància

Cada vegada que a l'Ajuntament es produeix una votació per a provisió d'alguna tinença d'alcaldia vacant, en una papereta surt escrit un nom: el d'En Vilalta. Això no tindria res d'extraordinari, si no fos que En Vilalta ja fa gairebé un any que n'és de tinent d'alcalde. La persistència en el vot ha arribat a intrigar alguns regidors. Es tracta d'una broma? És el mateix interessat que cada vegada es vota? En Vilalta ho comentava amb uns amics:

—Vosaltres us en riureu. Però la primera vegada que em feren tinent d'alcalde em vaig fer càrrec de la cinquena tinença. En l'actualitat, després de dues votacions més, tinc ja la segona vara. Que vagi sortint el meu nom i...

En Vilalta no va acabar la frase. Pel costat del grup passava l'alcalde.

El Parlament vachieritzat?

No fa gaires dies s'ha vist en íntim col·loqui el majordom del Parlament, senyor Dalmat Costa, amb el president de la Comissió de Circulació, senyor Vachier. Naturalment, hom no pot estar-se de pensar que tractaven de la forma de posar senyals indicadors als passadissos del Parlament, per tal que els diputats, i els que no en són, no obstrueixin la circulació.

A veure si de resultes de l'entrevista s'instal·laran al Parlament senyals lluminosos, ratlles, sagetes, tanques, i algun que altre urbà amb porra, xiulet i carnet de multes.

Una càrrega massa feixuga

En una tertúlia d'intel·lectuals es parlava l'altre dia de la freqüència amb què, de fa un temps, hom ha de lamentar la desaparició d'alguns català il·lustre.

—Ja ho veieu — deia un dels presents; — en pocs dies n'han mort quatre: En Vives, l'Aldavert, l'escenògraf Angel Fernández i En Genís i Aguil·lar. Si segueix així, ens quedarem sols.

—Si segueix així — conclougué el poeta Domènec Perramon, que encara no havia dit una paraula — no guanyarem prou per monuments.

Ni diputat de Catalunya,

ni d'Espanya

El jove diputat al Parlament Català, Miquel Cunilleras, obsequià l'altre dia a tots els de Mas de Barberans, on ell exerceix la carrera de metge, amb rom, aiguardent, vi, torrons, etc., per a celebrar l'haver estat elegit.

Al brindis, pronuncià unes quantes frases, entre elles la següent, que fou premiada amb mostres d'entusiasme:

—...perquè, amics, jo no sóc ara diputat d'Espanya, ni diputat de Catalunya, sinó que puc dir que ho sóc del Mas de Barberans...

Mas de Barberans

Balcó de l'Ebre. Sembla que un dels diputats per la circumscripció de Tarragona, el — segons ell — diputat per Mas de Barberans, té la intenció de proposar el canvi de nom del poble al·ludit pel de Balcó de l'Ebre. Per a això compta amb l'adhesió de tots els del Mas, poblet des del qual s'albira l'Ebre com una cinta blanca i resplendent en mig de la verdor de la plana.

Els ja ho justifiquen: Dient Mas, sembla que es tracti d'un mas o d'una simple masia.

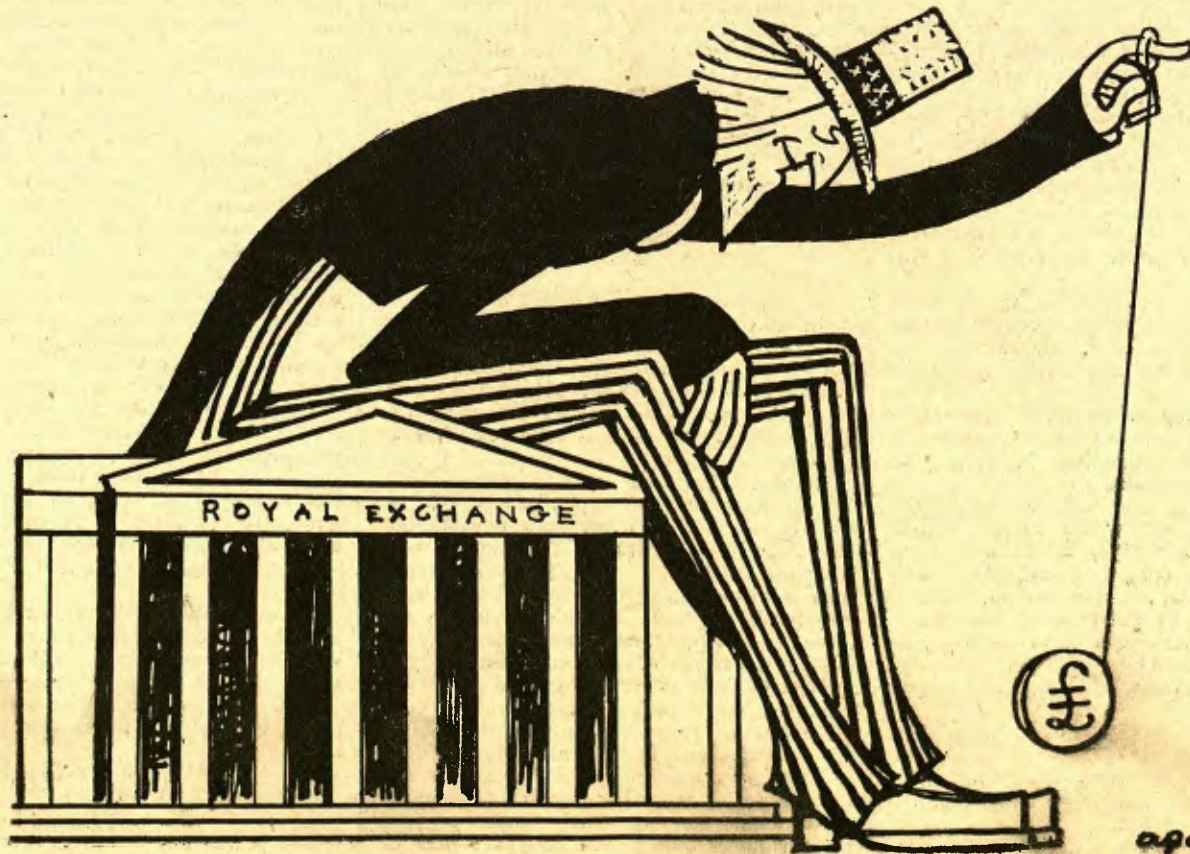
Almenys si li afegiu els llonguets...

El dibuixant Opisso explicava a uns amics els beneficis que li ha portat la República.

—Jo — deia — que sóc dels homes que més van treballar per la República, jo que vaig ésser dels que la vam proclamar, no n'he tret altre profit material que un passí per anar a veure l'elefant del Parc!

I la seva senyora, present a la conversa, comentà:

—Si almenys li haguessin afegit els llonguets...

L'ONCLE SAM S'ENTRETÈ

DESPRÉS DE LA "RENTREE"

Unes vacances a Salardú

Barcelona, la capital: Primers dies d'agost. Molt sol, aire calent i asfaltats que cremen.

Rambla. Una agència de viatges: grans aparadors amb nombrosos cartells de turisme, entre els quals un ens atreu més que els altres; al primer terme, un estany d'aigües tranquil·les amb algunes persones a la vora; al fons, un serrat esvelt de gran alçada i coronat de neu. El tema és, en ple estiu i en plena ciutat, completament suggestiu. Llegim «Patronato Nacional del Turismo. Lo Val d'Aran» (així, en bil·lignu). Entrem a demanar informació sobre la Vall d'Aran, i un dependent, tot amabilitat, ens lliura dos opuscles. Cinc minuts després rebem la primera desil·lusió: aquests opuscles sols informen dels viatges en autocar que organitza l'agència i els pobles de la Vall només hi són esmentats. Ni el nom d'un hotel, ni una dada sobre les poblacions.

Carrer de les Corts Catalanes: «Patronato Nacional del Turismo», l'entitat — abans que la Generalitat s'encarregués dels serveis de turisme — editora i propagadora del cartell suggestiu. Entrem i demanem informació sobre la Vall d'Aran.

—La Vall d'Aran? La... Vall... d'Aran? Escolti: no l'interessaria Astúries o Galícia? Per què no va a la Costa Brava?

Restem confosos i sortim amb la segona desil·lusió.

Les aigües tranquil·les d'aquell estany i la neu que corona aquell serrat esvelt se'n tornen més suggestives que abans i fem prometença de no defallir malgrat les contrarietats rebudes.

Dos dies després un pullman se'n emporta carrer de Balmes amunt, Diagonal enllà, mentre la ciutat es desperta a poc a poc.

No sabem ben bé vers on fem via. Però si tant insistíem acabarem per confessar, mig timidament per no passar per pretençosos, que anem a descobrir la Vall d'Aran.

La Vall d'Aran és un jardí en ple Pirineu. Només que posseïssim una mica d'imaginació i una altra mica de fluïdesa literària a la ploma, podríem escriure unes frases brillants i poètiques enaltint el país. Ens limitarem però a anotar que la Vall és un jardí; un jardí colorit amb verds de tots els tons; una simfonia de verds d'una intensitat, d'una qualitat tals, que és impossible de reproduir-la amb les millors tintes, ni amb les millors colorines fabricades pels més pulcres laboratoris.

No és un jardí pla, no; és un jardí format pels vessants de les muntanyes, d'unes serioses muntanyes, i pel fons del qual un riu i una carretera el recorren en tota la seva llargària fent-se compliments i flirtejant i després d'establir un record d'amabilitat es figuren a França amb la més gran senzillesa. Sense ésser un tècnic en la matèria s'endevina fàcilment que aquest riu promet; arribarà a tenir molta importància; serà *La Garonne*, aquell riu que passa per Bordeus. Però aquí, a Salardú, és sols un modest riu que suggereix els estereotips, que coqueteja amb el verd dels prats mentre els aparells fotogràfics li fan l'ullet, que atreu les mirades errants dels enamorats, i que es deixa pescar les truites que tots els vespres són servides als clients de tots els hotels de la Vall.

Els trenta dos pobles de l'Aran són la cosa més ben estructurada i de més bon gust que hom pot imaginar-se. Els pobles són compactes, i a més de semblar fets a mida estan impecablement col·locats en les ondulacions del terreny i a base d'aquestes normes hom descobreix veritables filigranes: pobles que es troben a dos cents metres uns dels altres. Les teulades són de pissarra natural i el seu color harmonitza completament amb el paisatge. Els clochers, dintre d'un mateix estil, sols es diferencien per petites variants, gràcies a les quals a l'hivern hom pot identificar els pobles quan els colga aquell immens llençol de neu.

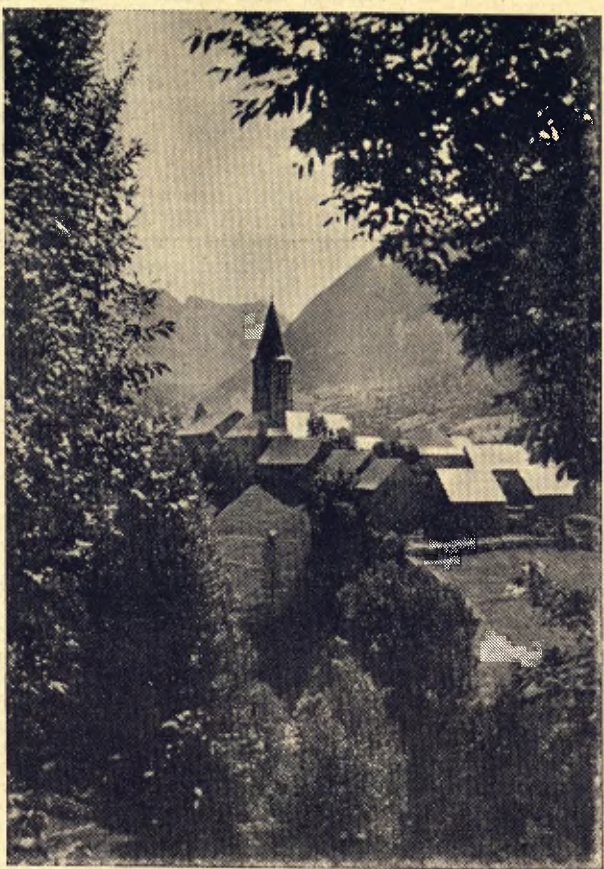
A molts sentim dir que aquest país és molt a propòsit per a reproduir-lo en pintura; a altres, per contra, que resulta més fotogràfic que pictòric. Nosaltres creiem que l'única manera de fer-lo quedar una mica bé és amb una pintura sonora (!). Aquesta Vall sense el remoreig del Garona i dels seus afluents perd tota la vida que té. La Vall d'Aran és cent per cent sonora, però d'una sonoritat inimitable com és aquesta de l'aigua que llisca, que salta i que fresseja.

Però, cap on cau la Vall d'Aran? Res més tan fàcil com tenir una idea clara i concisa de la situació geogràfica d'aquest paradís pireneic, encara que hom no disposi d'un mapa. N'hi ha prou amb imaginar-se que Catalunya és un triangle rectangle la hipotenusa del qual és el litoral mediterrani; en el mateix vèrtex de l'angle d'aquest gran triangle es troba emplaçada, un xic oblidada, aquesta magnífica Vall. Llavors però que aquesta explicació és molt prosaica i el país no la mereix, puix precisament és tot el contrari.

Des de feia ja massa dies que les boires, la pluja i una temperatura desconsideradament baixa ens tenia, els forasters de Salardú, pressionats i comprimits dins els hotels. Però aquest matí el cel ha aparegut blau i el paisatge més net i restaurat que un dia de festa major, i els estuejants, lliures de la pressió d'aquella depressió, hem sortit al camp amb una empenya que ningú no havia previst. D'aquesta mena d'explosió que han fet els hotels llençant a distància estuejants, turistes, fotògrafs i convalescents, els que han anat a parar més lluny han estat tres alemanyes que han

assolit els llacs Gervé, a unes dues hores del cim del port de la Bonaigua, que es troba a més de dos mil metres d'altària i a catorze quilòmetres de ruta de Salardú. Aquest detall dona una idea ben clara de com estàvem de pressionats i de la força de l'explosió.

Al Pirineu succeeixen, especialment a l'estiu, uns canvis ràpids en l'atmosfera, i per no perdre l'habitud i sense respectar els nostres desigs i les nostres expansions, a les cinc de la tarda del bon temps del

matí ja només en tenim un record. Un record amenitzat per trons, llamps, ventades i uns núvols esfereïdors. En escalar la tempesta tots som altra volta a l'hotel, menys les tres alemanyes. A les vuit de la nit encara dura el mal temps i finalment es pren la decisió d'organitzar una expedició de socors.

Segons els nostres càlculs, el mal mínim que podien sofrir les intrèpides era haver d'aguantar unes quantes hores aquell diluvi damunt llurs cossos coberts amb fiíssima roba d'estiu. Però la quantitat d'aigua que davallava per les muntanyes era talment fantàstica, la claror dels llampecs talment contínua, i el bramul del vent i dels trons tan paorós, que tots sentíem precipitar-nos vers el pessimisme.

Per fi surten tres voluntaris amb material de socors. També s'està enllentint, per sortir, un Hispano de l'hotel, i mentre el xofer fa els darrers preparatius, una altra alemanya, d'uns gentils disset anys, demana amb convincent fermesa per acompanyar el xofer en la recerca. Ningú no aconsegueix desdir-la i tot oblidant el dramatisme i l'angoixa d'aquells instants es posa ràpidament l'abric i corre a emmirallar-se per donar els darrers tocs a la boina i als rinxols que segurament sortien un xic massa donada l'hora i l'objecte de l'expedició.

En aquest precís moment, sobre la porta de l'hotel i entrem simultàniament la claror d'un llampec, una ventada gelada, un raig de pluja i tres cossos humans amb els vestits completament xops i arrapats a la carn, amb els pentinats desfets i els cabells caiguts damunt d'uns rostres que ningú no hauria qualificat de femenins. Els nostres pits s'eixamplen i tothom respira. Aplaudiments espontanis d'alegria. Somriures. Corredisses amunt i avall. Copetes de conyac. Infusions calentes.

Seguidament arriben els tres salvadors frustrats i ens conten:

—Les hem trobat aquí mateix. Baixaven cantant. Ens han comunicat que la tempesta era molt interessant. Un gran, un bell espectacle de més de tres hores! Inoblidable!

—I els llampecs?—hem preguntat—. Ignoren vostès que les tempestes són de debò aquí al Pirineu?

—Els llampecs? Molt bonic. Molt bonic i molt útils. Gràcies a ells continuem hem tingut llum al camí i no ens hem despistat dels nombrosos revolts!

Tanta angúnia que passàrem nosaltres!

Després de l'aiguat d'ahir vespre, avui torna a fer un temps esplèndid. Tots plegats, però, estem una mica escamats i no gosem allunyar-nos de l'hotel.

A mig matí, talment com un bolet, apareix a la terrassa un anglès i s'entaula. És d'un color roig completament inèdit a la Vall i desentona amb les muntanyes, amb les persones i les coses. Però el sol fet de portar una gran motxilla i una garrafeta és un motiu per poder apropar-s'hi i fraternitzar.

Ens explica que cada estiu ve de Manchester a passar les seves vacances rodant pel Pirineu. Aquest és el cinquè any. Coneix millor aquestes muntanyes que Londres.

Li fem observar la temeritat que representa córrer tot sol per aquests mons de Déu. Després de consultar la seva pipa ens respon pausadament:

—Jo prefereixo anar sol. Si vaig amb un compatriota, tot el dia parlem anglès i sembla que no hagi sortit del meu país. Anant sol estic obligat a conversar amb altres i dec fer-ho en llur idioma. Així és més interessant. El canvi és del tot radical.

En pagar la cervesa la seva serenitat de britànic trontolla. Dues pessetes! Després, temeros, escarmentat, demana una capsa de llumins.

—Quant?
—Cinc cèntims.
—Llavors—diu tot refent-se—, una altra.
—I la tempesta d'ahir?—li preguntem.
—Fantàstic!—respon.

Una rialleta forçada delata fins a quin punt arribà la fantasia. Repren:

—Figureu-vos que cansat i abatut per la pluja vaig refugiar-me sota un arbre i així he passat la nit. A trenc d'alba, la primera cosa que he vist ha estat una cabana a cinquanta metres!

Ens acomiadem.
Després l'anglès s'orienta i es situa. Es situa sota el seu barret de feltre, damunt les seves soles ferrades, davant la motxilla, donant la dreta a la garrofa i l'esquerra a la Kodak, i precedit per la seva pipa i el seu bastó, i caminant damunt de la seva pròpia ombra, empenh la marxa i va tornant-se petit, petit, muntanya amunt camí de Montgarri.

Encara que només sigui per no fer l'oposició a aquest riu tan simpàtic que tot fressejant ens fuig cap a França, val la pena un dia de seguir-li el curs, traspasar la frontera i fer una escapada fins a Luchon, «la perla dels Pirineus».

Cada vegada que passem la frontera apareix a la pantalla del nostre pensament una pàgina d'aquelles de l'atlas de col·legial en la qual Espanya té un color d'uniforme de carabiner i França un to de violenta tendra, i encara que en la realitat aquest canvi de colors no existeix, no manquen tota mena de detalls, d'incidències i de trucs que semblen preparats per atreure, sense decebre'ls, els turistes més aplicats i observadors.

En arribar a aquest punt de les nostres divagacions geogràfiques i turístiques, el nostre 32 cavalls s'atura, ja dins de terra francesa, a un pas a nivell barrat, en mig d'una gran solitud i rodejats per un paisatge sumament agradable. Passa un minut, en passen dos. Després cinc. Ja n'han passat deu, però en canvi no

passa el tren, que seria el més lògic. El que ara està passant però, davant dels nostres ulls, és divertidíssim i completament inèdit. Per la part oposada del pas a nivell ha arribat una *charmante* ciclista tota abillada de color vermell. Salta gentilment del seu *vélo* i l'arramba a la paret de la caseta del guardabarrera. Corre la barrera del seu costat, saltirona per damunt de les vies i en començar a empenyar la nostra barrera ens adreça el seu esguard i somrient per sota les ales del seu capell també vermell ens diu:

—Bon jour, messieurs. Excusez-moi mon retard.

Sortosament al pas a nivell encara som sols i ens desfem en atencions mentre ella,

amable i gentil, ens reparteix les seves mirades i els seus somriures. Uns somriures càlids, molt càlids pels seus divuit anys i per ésser administrats a les onze del matí d'un dia esplèndid en un lloc tan compromès com és un pas a nivell en plena solitud i dins d'un paisatge agradable.

Després de tan suggestiu encontre la resta del passeig resulta descolorida fins que inesperadament ens trobem al bell centre de Luchon.

En aquesta hora, hora amable propera a migdia, Luchon ens causa un efecte agradableíssim. Una vila termal francesa sempre atreu perquè és coqueta. Luchon té una gran avinguda, pulcra, brunyida i ombrejada, i concorreguda pels més atrotinats *fiacres* del fi de segle i per les més brillants carrosseries automòbils, per uns marits estrafolaris i pintorescos i per unes magnífiques i admirables senyores termals.

El moviment del trànsit, el confort dels hotels i la urbanització de la vila gairebé ens sorprenen. I en incorporar-nos al ritme d'aquesta vila elegant i termal, ens fa l'efecte que comencem un somni.

Els aranesos per comunicar-se amb la resta de Catalunya tenen de franquejar una gran muntanya pujant-la durament per espai de 16 quilòmetres, passar el Port de la Bonaigua a 2,070 metres i davallar-la en 18 quilòmetres més i llavors encara es troben ben lluny de tota població relativament important.

En canvi, per anar a França tenen totes les facilitats. Els ve a peu pla, els és un passeig. El viatger té per aquest costat bon servei de comunicacions. Des de la frontera un tramvia a cada hora els permet anar a dinar o a dormir a Luchon, i cada tres hores els porta a Toulouse, a 140 quilòmetres, i que és tota una capital.

Amb aquestes dades es comprèn perfectament com la Vall viu de cara a França, i aquestes facilitats que la naturalesa dona als pobles per relacionar-se entre ells, aquestes facilitats que la naturalesa també dona a les aigües dels rius i a les aigües sulfúrees de les fonts per expatriar-se, aquestes facilitats són també afavorides per una altra riquesa que també fuig del país de naixença: la joventut.

La joventut va a França a treballar. D'ací prové la influència francesa que s'observa en tota la Vall, i aquesta influència és tan diversa i tan extensa que abasta des de les escoles a l'educació dels aranesos.

La Vall té també els seus problemes i les seves preocupacions. Com a conseqüència de l'emigrar de la joventut, el país, que en el seu bon temps contenia vint mil ànimes, ara sols en compta una tercera part. La joventut marxa i la vida trepidant i joiosa de les capitals franceses, més que la de les catalanes, l'absorbeix d'una manera ràpida.

De vegades observem que l'aranès, quan parla dels problemes que afecten l'Estat a què pertany, gira l'esguard cap el Port; un esguard ple de neguit i d'escepticisme. La Vall està deixada de la mà dels governants i tem que això duri fins a l'eternitat. Els hiverns són llarguíssims, interminables, i el record de les hores plàcides d'estiu passades al costat dels turistes i dels estuejants s'esfuma aviat. A la tardor un ambient de soledat profunda s'apodera del país i... comença a nevar. De novembre a maig i de Viella al Port, un mantell blanc que no abriga gens perquè és de neu autèntica cobreix la Vall, i no sols actua damunt el termòmetre, sinó que també refreda per espai de set mesos l'any les relacions entre els aranesos i els catalans.

No obstant, no creiem que mai ens arribi la sorpresa de llegir un telegrama dient que la Vall d'Aran és un país encantat.

En arribar a cloure aquestes notes sobre les nostres vacances a la Vall d'Aran, ens adonem que no hem escrit ni un mot referent als esportius, quan són aquests precisament els que donen més animació al país i muntanyes que el rodegen.

A l'hivern, quan la Vall està colgada de neu i el silenci ho embolcalla tot, quan aquesta bona gent es passa les hores i els dies i els mesos prop de la llar, quan ells creuen que s'estan en aquell recó de món completament oblidats, llavors truquen a la porta uns ardis minyons que vénen de Barcelona, que és a l'altre costat de Catalunya, i que han fet dues jornades per tenir la satisfacció i el plaer de llançar-se amb esquís per aquelles immaculades pendents i proporcionar als aranesos unes hores de franca companyia. I les seves converses, els seus cants i les seves evolucions són com uns entreaectes que, si més no, els escurcen la durada de l'hivern. Aquests esportius que tots els hiverns visiten la Vall realitzen una gesta que ens fa quedar molt bé a nosaltres barcelonins, una gesta de molt efecte moral i que no apreciem com deurem.

A l'estiu tot és completament diferent. Els dos llocs més estratègics per a observar amb la més bona fe del món els practicants d'aquest esport cada dia més heroic que és l'excursionisme, són les terrasses de qualsevol dels dos hotels de Salardú.

Es des d'aquestes terrasses que veiem passar per davant nostre com una desfilla de revista tota la gama i variació que l'excursionisme i el turisme han creat. Passa l'excursionista gris com un mediocre aficionat, i passa l'excursionista brillant amb un equip impecable, passa un divertit grup en el qual les notes van correctament abillades d'amazona de film americà sense oblidar el revòlver i el cavall, i els que les acompanyen van a peu i vestits tan naturalment com si anessin al despatx; passen cinc neurastènics nordamericans tripulant un Ford manllevat a la primera ciutat francesa on han tocat terra; contemplen encuriolades uns angleses nudistes que fent-nos una concessió s'han posat un vestit molt original; acomiadem una distingida família francesa, atapeïda de compliments i de canyes de pescar que torna de fer una quinzena de *camping*. Ens fem amics d'unes alemanyes intrèpides i d'un anglès solitari. Passen encara uns «senyors de Barcelona» a vuïtanta per hora. Arriben uns alemanys formidables i marxen unes caricatures de francesos. En representació del turisme «en serio», des de Luchon ens trameten diàriament tres o quatre autocars d'infelïços que vénen a *visiter l'Espagne* i a engolir-se unes copes d'*anissette*.

Hi ha moments que als hotels de Salardú no es parla català; tothom parla diferent i no obstant res no falla. A l'hora de menjar i a l'hora de dormir tots complim amb disciplina, i a l'hora de parlar, que és l'hora solemne, l'hora febrils de la terrassa, tothom parla i les terrasses es converteixen en uns brolladors de noms, d'horaris, de distàncies, d'acudits, d'alcàries i de peripècies. L'endemà matí els uns sortiran dalt d'un matxo i els altres partiran a peu. A la tarda n'arribaran de nous; seran nous però semblaran de tercera mà, tal serà llur estat. I així cada dia mentre duri el bon temps.

I quan els ulls se'ns fatiguem de mirar tantes cares exòtiques i les oïdes de sentir tanta sabata ferrada i tanta topografia, llavors només ens cal desviar l'esguard vers aquest meravellós teló de fons que la Vall ens presenta per tots costats. I si aquest teló de muntanyes, de cel i de núvols no ens satisfà, si els giravolts d'aquell auto diminut que baixa del Port no ens distreuen, si amb el gronxament suau dels pollancres no encertem a gronxar-hi el nostre pensament, llavors... llavors, des de la mateixa terrassa baixem lentament la mirada fins a trobar la cinta d'argent del Garona i en seguim les seves riberes fins que... No s'han pas de tancar mai els ulls per sorprendre que sigui la realitat: la Vall encara té les seves nimfes i ara al bon temps prenen el sol i es banyen al riu. Unes nimfes molt a la moderna, esportives, que porten mallot, salten i corren i es capbussen amb estil i xiscen amb gràcia.

Aquesta visió de les carns brunes i dels mallots virolats sobre fons verd, aquest xiscle de noies sobre aquest altre fons sonor que és el fresseig del Garona, ens acaben de conquistar totes les nostres simpaties vers aquest inoblidable poble de Salardú.

MANUEL GALILEA I PALAU

(Fotografies de l'autor)
Aquest és el reportatge premiat amb el segon premi en el concurs organitzat per MIRADOR.

LAPERITIV

Joan Crexells. — Quan es va establir, amb la iniciativa d'uns quants amics, el Premi Joan Crexells, passava una cosa curiosa. Crexells feia pocs temps que era mort, el seu record era vivíssim en tots nosaltres, i quan parlàvem del Premi, més que pensar en la novella, més que en aquesta fórmula lapidària i gairebé abstracta de «Premi Crexells», pensàvem en la figura, en el gest, en la veu del nostre amic. Els anys passen, pugen noves generacions, joves escriptors que no han conegut Crexells, i avui dia, per molts el nom d'aquesta institució destinada a premiar les novel·les, agafa un cert color impersonal, té un aire de cosa deshumanitzada, que ve amb la fira de Santa Llúcia i amb el perfum dels primers torrons.

I és per això que jo, que he conegut i he tractat i he estimat tant aquell home selecte en tots sentits que es deia Joan Crexells, davant dels esdeveniments d'aquesta darrera tongada de la nostra vida, penso moltes vegades en Joan Crexells, i en el que ell discutiria i s'entusiasmava, i en les baralles que faria néixer al seu voltant, ell, que era un dels homes més catalanistes, més liberals i més sensibles que he conegut.

Es per això que ara que s'acaba de concedir el Premi que porta el seu nom, a mi em plau evocar la figura d'aquell xicot admirable.

Crexells tenia una coloració d'infant, el seu esperit condimentat amb sàvies malícies mantenia un irreductible fons d'ingenunitat i de bona fe, que feia deliciosament simpàtica la miopia dels seus ulls una mica distrets. Crexells, en el moment actual de Catalunya, hauria estat un dels homes més útils, perquè potser cap home de la seva generació no tenia aquell estricte sentit de la responsabilitat en tot el que feia referència als seus estudis, a les seves meditacions i a les seves idees. Crexells havia sol·lucionat com ningú aquella manera d'ésser geomètrica, pròpia de les disciplines germàniques, i la platejada cua de peix tan estimada dels homes d'aquest país graciosos i somiatriures. Crexells vivia perfectament atent a l'àlgebra i al to de perla més esmunyida, més difícil de copsar, en un paisatge, en un somriure o en una ironia.

Es per això que Crexells es preparava dintre les matemàtiques, dintre l'estadística, dintre els estudis econòmics més envermats, i podia traduir Plató, i escriure un excellent article sobre una peça teatral o sobre un fragment de pintura, i al costat d'aquestes coses era una criatura amabilíssima que fruita descobrint el gust d'una copa de conyac o conversant sobre una faccècia trivial.

Jo havia tractat molt Crexells; ens passàvem un any a Alemanya conversant sempre del nostre país; viatjàvem plegats, una pila de vegades, descobrint ciutats diminutes i paisatges absurds que no es solen trobar en cap pla de turisme. En els nostres viatges, en les passejades inacabables, en els restaurants impossibles, en els concerts tuberculosos i en els teatres enfibrats, el meu amic i jo vàrem viure estones plenes d'interès i vàrem descobrir tot un món. Jo, sobretot, vaig acabar de descobrir i d'apreciar en tot el seu valor la companyia de Joan Crexells. Feia ja molts anys que érem amics, ell era més jove que jo, i el coneixia des dels seus primers temps universitaris, però aquella estada al nord d'Europa, en les condicions borroses i desllorades de la post-guerra, va unir el nostre esperit de la manera més sòlida.

Crexells, en la darrera època de la seva vida, era tot un prestigi i l'esperança d'un dels valors madurs més originals. La mort però se'l menjava lentament, i aquelles dues roses inquietants de les galtes i aquells ulls de febre i de sofriment convertien en una visió dramàtica, l'activitat i l'entusiasme i les ganes de viure de Joan Crexells.

La tarda que el dugueren a la clínica per operar-lo, molts dels seus amics teníem encara una certa esperança; l'endemà ens digueren que podíem ésser optimistes sobre la salut del nostre amic; però jo, que no crec en bruixes, recordo que la nit següent tenia d'anar a veure una farsa de Pirandello que es diu *L'home, la bèstia i la virtut* i que aleshores varen estrenar al teatre Goya. Vaig anar-hi per força, complint el meu deure de crític teatral de *La Publicitat*, però no vaig poder veure res del primer acte. Em trobava molt malament i presentia una desgància irreparable. Vaig fugir del teatre, i me'n vaig anar a la clínica on havien operat el nostre amic, amb la seguretat que Joan Crexells es moria. Va ésser un d'aquests avisos estranys, que sense saber per què tenim en una hora determinada de la nostra vida. En arribar a la clínica, Crexells estava agonitzant, ja hi havien acudit una colla d'amics i familiars.

Més tard, quan ja tot estava llest, quan ja començava a clarejar, Quim Borralleras i jo ens trobàvem en un cafè de la Rambla, sense esma d'encetar la beguda, consternats, i no podent-nos avenir a aquell cop tan brutal, tan absurd, tan irreparable per la nostra amistat i per la vida espiritual de la nostra terra.

JOSEP MARIA DE SAGRADA

Els Poetes, Els Pintors, Els Músics...

donen glòria a l'Homage, al paisatge i al folklore de la terra.

La indústria catalana també fa obra patriòtica exaltant l'esperit laboriós i tenaç de la nostra nació.

PODEM AFIRMAR que en el món no es produeix res de millor que els SABONS D'AFAITAR

Blançafior elaborats amb les més cèlebres aigües de la Garroga.

PROVALS I TUTJA TU MATEIX

Català... Es el TEU sabó.

2pl

BLANCAFIOR

Saló Restaurant GLACIER

TOTS ELS DIES
GARRAFA DE PRIORAT

Plaça Francesc Macià, 3 (abans Plaça Reial)
i Rambla del Mig, 19. - Telèfon 22503

AL CAP DE CINC ANYS DE JURAT

El que diu el secretari

Encara avui, que han passat prop de cinc anys, no m'explico com va anar la cosa. Em vaig trobar a la candidatura per a jurats que la Comissió gestora del Premi Crexells proposava, perquè la confirmessin o infirmessin amb llur vot, els benemèrits contribuents d'aquesta institució. I, el que és pitjor, em vaig trobar elegit. Em penso que la meua obscuritat fou el que més hi contribuï. En aquell temps feliç, potser no havia posat els meus nom i cognom al peu d'una dotzena d'articles, bagatge tan mig-grat que no sé pas què s'hauria empecat la bona voluntat dels que em proposaren per justificar, si algú els ho hagués demanat, la inclusió del meu entre aquells noms conegutíssims: Pompeu Fabra, Carles Rahola, Agustí Calvet, J. M. López-Picó, J. M. Junoy, Carles Riba.

Per raons d'edat, em va tocar fer de secretari, aquell any i dos més, ja que fórem nomenats per tres anys. En tractar-se de renovar el jurat, i renovar també la composició d'aquest, fent-hi entrar els autors premiats, vaig ésser, víctima d'aneu a saber quina ofuscació dels amics de la Comissió gestora, reelegit per cinc anys. Cinc anys! Vaig acceptar perquè de vegades sóc persona disciplinada. Abrego però l'esperança d'estalviar-me els dos anys que em queden, gràcies a la incorporació del Premi Crexells al pla de premis instituits i mantinguts per la Generalitat.

I no és que pensí escriure cap novella, que la meua condició de membre del jurat exclouria de concórrer al premi, ni que esperi aquesta llibertat per explicar anècdotes d'entre bastidors, per la senzilla raó que a penes n'hi ha, i les poques que hi ha no valen la pena.

Desgraciadament, es juguen pocs interessos, la competència és massa poc aferrissada i les probabilitats massa mal repartides, perquè un premi de novella desvetlli gaires passions, demés que, fora dels temps de la dictadura, i encara, la nostra gent no acostuma apassionar-se per aquests temes. Si la cosa literària apassionés de debò, els jurats del Crexells hauríem estat copiosament insultats i acusats sovint de tèrbols compra-vendes i subterranies combinacions editorials. I no ha estat així. Només un any es produí alguna passió i vaig ésser acusat d'haver sopat amb un autor pel qual vaig votar. Realment, ja era cotitzar ben baix. Amb tota seguretat, l'autor de la insidia m'aplicava la seva mesura, ignorant que — mal m'està dir-ho — gairebé la meitat dels dies de la meua vida sopo a casa d'uns amics o altres, i per tant un soborn d'aquesta mena té poques probabilitats de reeixir.

Ara veurem si enguany s'alça una mica de polseguera entorn del premi. Gairebé es pot assegurar per endavant que se n'alçarà. D'antuvi, ja cal comptar que certa mena de gent, que disposa d'uns certs papers impresos, llançarà els grans marraus. També cal comptar amb el que arribaran a dir els moralistes, pels quals, l'autor de l'obra premiada i els membres del jurat que l'hem votada perdrem la ciutadania catalana per adquirir la babilònica o la pentapolitana. Pel que fa a mi, ben poc m'amoïnen els uns i els altres. Ni pensar en el solemne judici de la història és capaç de treure'm cap hora de son. Altra feina tindrà la història que ocupar-se de mi. Sense anar tan lluny: només d'aquí deu anys, tret d'algún erudit que ho consultará als diaris o al seu fitxer, ningú no es recordarà del que va votar cada un del jurat, ni a penes de les obres premiades.

Tot plegat, misèria. Cinc mil pessetes no donen dret a exigir una obra immortal, que de vegades es produeix de franc o perdent-hi diners. Però en aquestes latituds, on comprar un llibre encara és considerat una despesa sumptuària i on s'han escrit articles per dos o tres aferrats — que és molt pitjor que escriure'ls de franc —, això és difícil de fer entendre.

De totes maneres, el Premi Crexells ha remogut sempre una mica les aigües generalment tranquil·les del nostre món intel·lectual. Si la remoció no ha estat més intensa i extensa, és perquè aquest món que deia és petit, i perquè el públic no ha arribat mai a interessar-s'hi gaire. Però sempre ha fet bonic la tarda del dia de Santa Lúcia a l'Ateneu, animada com els dies d'eleccions, amb els periodistes esperant el veredicte i les declaracions — que sempre han resultat comprometedores — dels membres del jurat que tenien a bé fer-ne; els curiosos, més o menys lletraferits, prodigant comentaris; alguns autors fent el cor fort i dient que s'alegraven de la decisió dels jurats, tret d'algún que desapareixia tan quietament que ni el porter el veia sortir.

I el que enyorarem sobretot serà aquell

sopar dels membres de la Comissió gestora i dels del Jurat, un sopar del qual Léon Daudet, del Premi Goncourt, no es cansaria de parlar des del seu lloc de *L'Action Française*, substituint amb la mateixa verba rabelesiana els insults d'energumen per les lloances de *gourmet*. Gràcies en siguin donades — del sopar — al nostre Quim Borralleras, al qual es deu més que a ningú — i això és l'important — que el Premi Crexells s'hagi pogut mantenir amb el mecenatge d'uns quants homes desinteressats i comprensius.

Joan Crexells

Ara, ja ho saben, per la premsa diària, els nostres lectors: aquest any el premi ha estat donat a Josep Maria de Sagarra.

Ja tenim l'amic Josep Maria de Sagarra i de Castellarnau consagrat, i quasi diria reconsagrat, ja que en un any s'ha endut dos premis, l'Ignasi Iglésies i el Joan Crexells. Es veia venir que aquest xicot acabaria així, rebent amb distincions oficials una consagració popular congruada ja fa temps. Ell prou ha fet, alguna vegada, per retardar-la, ara indignant una ciutat amb un capítol de novella; ara molestant un estament amb un article; gloriejant-se tot-hora de ficar-se al llit quan clareja (a l'hivern) o quan ja fa hores que el sol ha sortit (a l'estiu); dient que no es pren res seriósament, i altres coses així. Sort d'això; si no, l'hauríem consagrat massa jove.

Jo espero, només, que consagrat i reconsagrat i tot, faci la vida de sempre, cosa de la qual, per altra banda, estic segur. Així la glòria li serà més lleu, i ens en serà, també i sobretot, als seus companys d'aquelles darreres hores del nostre dia.

JUST CABOT

Mirant a fora

La felicitació indesitjada

Els secretaris particulars de Franklin D. Roosevelt treballen quinze hores diàries responant a les innombrables demostracions de simpatia rebudes per llur patró amb motiu del resultat de les eleccions.

Entre un feix de telegrams, descobriren, amb estupor, un que deia:

«Al president dels Estats Units, les vives felicitacions del rei dels licors. (signat) Al Capone.»

Què fer? La dignitat ordenava no respondre. Però, qui sap? Un home tan influent...

Per això fou tramesa al director de la presó on el cèlebre gangster espera la fi de la seva condemna, aquesta resposta:

«Vulgueu notificar al detingut Capone que el president elegit ha rebut la seva felicitació, i remercieu-la amb fredor.»

Un litigi curiós

Un pintor italià, Grassi, comprava fa poc, a un antiquari de Viena, un quadro antic, d'autor desconegut, però d'escola italiana, per 25.000 liras.

De tornada a Roma, el pintor féu peritar la seva adquisició per dos crítics d'anomenada universal, Corrado Ricci i Venturi, els quals, grànt una mica, descobriren la signatura de Correggio. El quadro valia cinc milions de liras!

Grassi no cabia a la pell de content, quan, sabedor de la cosa, l'antiquari vienès es posà a reclamar la restitució del quadro. Grassi s'hi negà en rodó, i l'afar passà als tribunals. Els jutges italians han condemnat Grassi a retornar la tela a l'antiquari, si un «contraexpert» anomenat, Bernhard Berenson, de Londres, també la creu de Correggio.

El pintor italià, com no costa gaire de comprendre, ha apellat contra aquest judici. Allega que, en bona lògica, l'antiquari ha de tornar el quadro al venedor del qual el va adquirir, i aquest darrer l'ha de donar al propietari anterior, etc., etc.

Es coneguda la importància que en les sentències tenen els precedents. Per això aquesta qüestió desvetlla interès.

Radek i el yo=yo

Karl Radek, des de les pàgines d'Izvestia de Moscou, ha escrit un article sobre el yo-yo. Com a bon comunista, no veu en aquest joc un passatemps, sinó tot un símbol:

«Sense dubte no hi ha un sol proletari soviètic que sàpiga tan sols què és el yo-yo del qual va plena tota la premsa capitalista. «El joc del yo-yo s'ha apoderat literalment el món capitalista. S'hi juga als salons, al teatre. Els diaris van plens de fotografies de polítics visitants jugant al yo-yo. Fins pels passadissos de la S. de les N. hom s'entreté amb el joc del yo-yo.

«El lector dirà segurament que el yo-yo no és sinó una absurditat. Sí que ho és, però és una absurditat que té un sentit profund. El yo-yo és el símbol del capitalisme de la postguerra. Cau, se'l fa pujar, però torna a caure de seguida. El cordill es carrega i es descarrega fins que es trenca.»

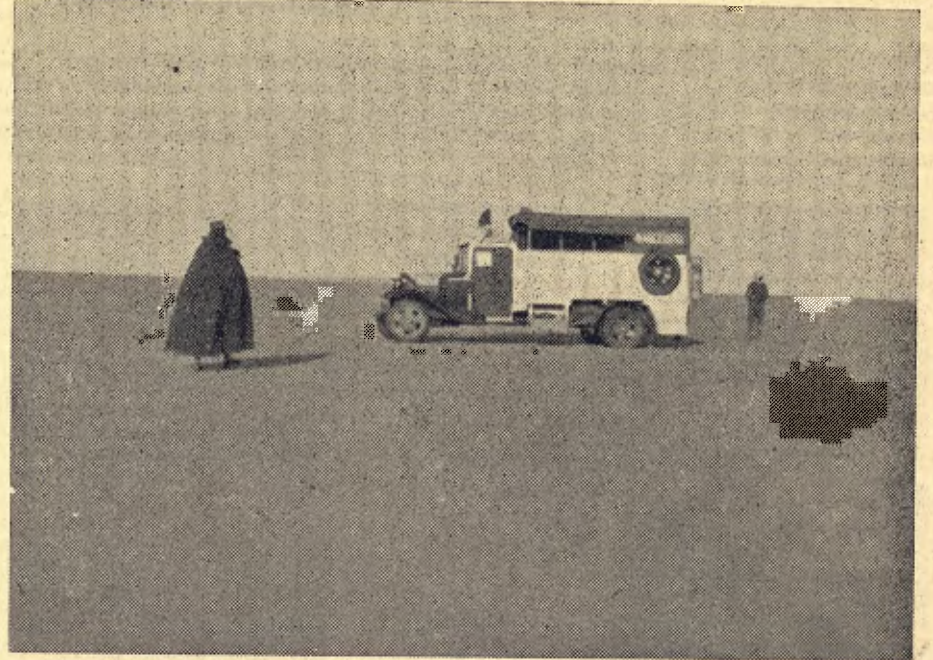
PER TERRES D'AFRICA

La fi del desert

Es tard de la nit quan veiem aparèixer dins la fosca les altes murades de la terra del fortí de Tabankort. Ocupa un lloc que, al mig de la plana, sembla relativament alterós, i guarda un pou. Altre lloc de novella. Un blanc — sots-oficial francès — ens surt a rebre amb una làmpara elèctrica a la mà, d'aquelles que cremen quan «strenyem el ressort (sentiu gic-gic, i el llum fa l'ullet). El voltan un parell de noies negres, altes i fines, les quals disparen la saliva, a tall de carreterot, obliquament a terra. A més, un negre paisà i tres o quatre

que, encara que sigui despoblat, és recorregut continuament per caravanes i per pastors. Els pous, on aquests duen el bestiar, són relativament abundosos i la cacera de pintades, porcs senglars (*phacocheirus*), gaseles, avutardes i altres animals salvatges, fàcil pel nombre de caps de caça i pel poc esquisit que es mostren. La vida comença d'ésser possible a aquesta zona dels pous i dels pastors nòmades i preludia les facilitats del «paradís» del Níger.

Un dels pous més importants on el bestiar nòmada va a l'aigua, és el de Taberri-

El «Barcelona» al Tanezruft

de tropa. A la tornada, passarem per Tabankort de dia, i donarà la casualitat que aquell dia serà el darrer del servei del sots-oficial al fortí solitari. Veurem l'estatge primitiu d'aquell home, ens farà passar amb prudència davant una mala porta, darrera de la qual diu que hi ha una hiena presonera (després en sortí una negressa jove). Una promiscuitat, d'un tèrbol colonial, i una gran depressió de les qualitats de la raça blanca són visibles a Tabankort. Però, malgrat la tenue poc rigorosa del militar — mig uniforme i mig pijama — i la barreja inextricable, de jerarquies, matrimonis, criatures i parentius de la guarnició, aquesta conserva — oh miracle francès! — una disciplina suficient i prou temible per allunyar del pou de Tabankort els *rezzus* de Mauritània, que aquests anys darrers, abans que el fortí fos guarnit, baixaven allí a saquejar i destruir les caravanes.

El nostre home té els nervis gastats i no fa gran plat del nostre viatge pel Tanezruft. Nosaltres ens ho mirem d'una altra manera. Aquells tres dies de solitud i d'ensablaments ens havien semblat prou i ben prou. No podíem amagar la nostra satisfacció de trobar-nos en un «lloc civilitzat». Demanàrem aigua «nova» del pou i n'omplíem els bidons. El sots-oficial ens serví amb amabilitat i ens ressenyà sobre els 200 quilòmetres que ens separaven de Gao i del Níger. La pista s'anunciava excellent i per fi respiràrem sense opressió. No havíem de passar cap més inquietud, en aquell país

chat. De lluny, comenceu de veure una polseguera que s'alça, i un avivament de l'estepa que no sabeu comprendre. Sentiu un clam immens de veus d'animals que surt d'aquella pols, i a poc a poc reconeixeu uns ramats de muls i muls de caps que, amb llurs pastors tuareg, s'agrumollen vora un túmul de terra, dalt del qual uns fustes i unes poltges donen signe que hi ha un pou. La pista es perd del tot dins del trepig cosit i sense fi d'aquell bestiar. No sabeu on dur l'automòbil: tot és ple d'animals i d'homes que s'agiten. Perdut el camí, us trobeu voltats d'ells i com allunyats cinc mil anys del nostre temps, on plena edat d'Urh i d'Abraham. Veieu camells de totes mides, els uns ajaguts, els altres drets i, perquè no fugin, amb un genoll que es manté doblegat per una lligada de corda; hi ha bous vulgars, i zebús amb el gep a coll, a munts, els uns bruelant, els altres rumiant amb paciència o barallant-se furiosament a cops de banyes. Els ases bramant, es tiren cosses, o bé fraternament creuen els colls, un damunt de l'altre. Els bous del Sudan, de cames llargues i pel ras, omplen els intersticis de les bèsties grosses. Amb ells es barregen les cabres, i algun gos escadusser. El xivarri és inenarrable.

Els pastors criden, les poltges del pou ginyolen. Uns homes mercedegen, altres filosofen, els menescals tuareg examinen les nafres i la insanitat de les bèsties, recepten remeis d'herbes i d'encantaments, escruten si cal les entranyes dels animals que es moren. A dalt del túmul del pou, els animals passen ordenadament a beure. Cada pastor mena els seus. L'aigua puja amb els delús o botes de pell de be, elevada pel sistema conegut, d'un zebú que estira la corda del pou, marxant per un pendent de terra, túmul avall. El bot vessa directament l'aigua dins l'abeurador, gràcies a l'hàbil disposició de l'aparell. Una mena de tribunal d'aigües regeix el repartiment. Diu que, de tan tradicional i mil·lenari que és el sistema, rarament dóna lloc a disputes. Els animals que pasturen tots sols per la sabana, cada dos dies saben que han de venir al pou, on el pastor els espera. Saben l'hora que han de passar per l'abeurador, saben darrera quina cua s'han de posar per fer cua i saben l'estona que poden beure sense ésser blasmat. Després se'n tornen al desert, a cercar, a força de cames, uns quants fils d'herba. Altres vénen a substituir-los, i el tumulte d'aquella reunió d'homes i de bèsties no para mai.

Els nòmades pastors que, vagatius o curiosos, s'acostaren al Barcelona, a més de pudir com a bocs, camells, vaques i moltons tot alhora, semblaven molt impressionats pel maquinisme modern. Ni als Congresos d'arquitectura maquinista, ni entre els pintors afeccionats a la mecànica, mai no havia vist una tan viva curiositat pels òrgans funcionals, ni per les matèries d'una màquina. S'acostaven hominassos, cepats, amb llança a la mà, i amb una cabellera esterrufada que esgarrija, els quals, oblidant tot respecte i tota dignitat, es delien per palpar el cautxú del canó que comunicava el nostre radiador i el bullidor suplementari. El níquel de l'apagafocs que dúiem, era objecte de febrores atencions. Jo conduïa precisament el camió, i vaig poder observar en detall els gestos, les apassionades converses, els astoraments i els entendiments d'aquells homes. Mentre m'estrenyia el nas amb dos dits, per tal d'alliberar-me dels perfums que em venien, anava recordant i rumiant que no hi ha com no comprendre una màquina per adorar-la; i que és per això que les ànimes simples, com la de certs artistes i de certs pastors del Sahel, es retroben a fer un gran plat de les formes maquinistes que un enginyer considera perfectament normals.

Tornant al pou, sembla que al temps de la seca arriben a barrejar-se amb el bestiar — i gairebé a fer cua per beure — algunes gaseles enfollides per la set. Jo no ho he vist. Només, com a animals no domèstics, vora el pou, vaig observar les aus de presa, que voltaven fent grans cercles pel cel, en espera de l'hora oportuna, quan un animal malalt o abandonat pels companys s'oferia a llurs becs.

(Capítol inèdit de l'obra «Sahara-Níger», editada per la Llibreria Catalònia, del nostre col·laborador, el qual, amb alguns companys barcelonins, ha realitzat en un camió la travessia del Sahara.)

NICOLAU M.ª RUBIO

Tramvies de Barcelona, S. A.

D'acord a l'establert en les escriptures d'emissió d'Obligacions al 6 per 100 d'aquesta Societat, el dia 29 del corrent tindran lloc els tercers sorteigs dels 570 títols de l'emissió de 15 d'octubre de 1925 i dels 850 de l'emissió de 30 de desembre de 1925, que correspon amortitzar aquest any.

Els sorteigs es verificaran en el domicili social, Ronda de Sant Pau, 43, a les onze del matí de l'indicat dia, i seran públics per a els senyors tenedors de títols, segons l'expressat en les referides escriptures d'emissió.

Barcelona, 10 desembre 1932.

El Director General
ALFRED ARRUGA

CODORNÍU

Comprant-ne 1 caixa (12 botelles)

o 1/2 caixa (6 botelles)

trobareu economia en el preu

i el DIA DE FESTA

quan la botiga està tancada

no us mancarà

el vostre vi

predilecte

EL CINEMA

LES ESTRENES

Dos films importants

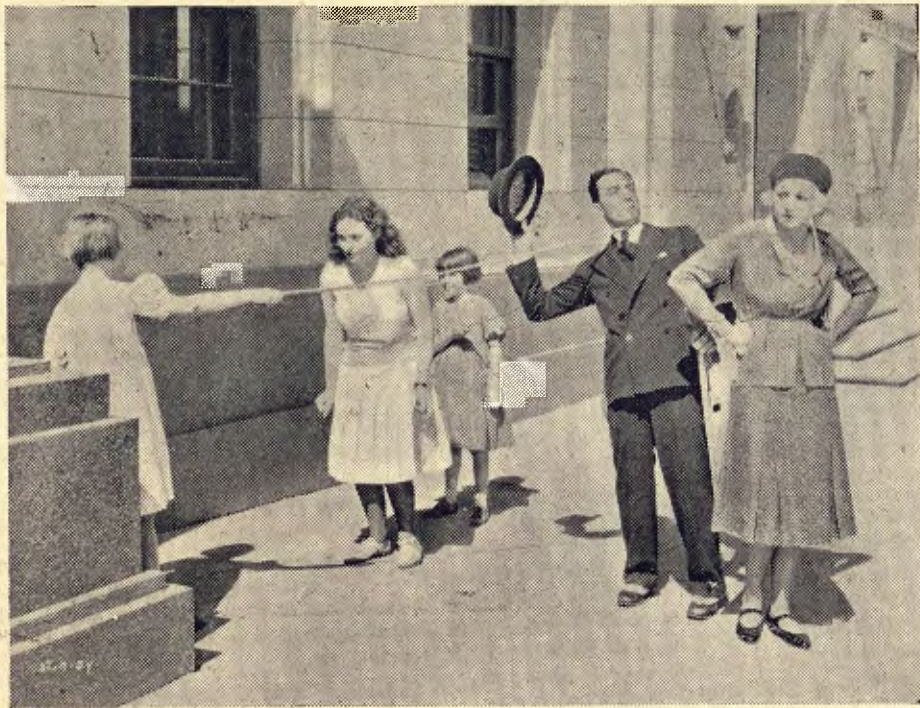
"Carrers de Nova York"

Els valors que més ens convencen en el cinema, són aquells que fan cos amb ell, aquells valors que li són consubstancials. Es realitzant aquests valors que el cinema s'ha afegit donant-li una nova forma d'expressió, creadora d'intencions i d'emocions inèdites i que ens ha dotat, a nosaltres espectadors, d'antenes espirituals per les quals ens hem trobat sensibles a nous aspectes poètics del món.

acrobàtica perfecta, l'escena a taula amb l'ànec rostit, i tants altres, poden ja passar a una antologia de cinema còmic.

"Karamazoff l'assassí"

Heus ací un film de Fedor Ozep que haurà passat sense pena ni glòria quan mereixia una calorosa acollida i un reclam intel·ligent. Un film que reuneix en una felicitat les millors adquisicions de la tècnica russa i de la tècnica germànica. De la

«Els carrers de Nova York»

Entre aquests valors racialment cinematogràfics, hi ha Buster Keaton. Ara aconseguim un èxit esclatant amb el seu nou film *Els carrers de Nova York*. D'ençà que s'havia decidit a moure fressa i a xerrar, sortint del seu mutisme patètic, la inspiració de Keaton semblava sofrir una depressió. Però ara amb *Els carrers de Nova York* ens demostra que li és sempre possible retrobar el seu geni i continuar la seva màgica labor, que compta amb moments tan emocionants com *La llei d'hospitalitat* i *El cameraman*.

El film és elaborat amb molta cura. Hi ha excel·lents moments de cinema. Les situacions són diverses i n'hi ha que són d'una subtilitat magistral. Els lectors les recordaran. Impossibles explicar una cosa tan antiliterària. Com escrivim en una altra banda, «ens trobem davant d'un introvertit que tracta d'illusionar-se sobre les seves capacitats pràctiques».

Enfront de Buster Keaton, dues realitats formidables: Una noia, Anita Page, i una colla de galifardeus animats d'una invencible voluntat destructora. Entre aquestes dues realitats formidablement agressives, encara que no agressives de la mateixa manera, Buster Keaton tracta d'acordar el ritme de la seva respiració. Creiem que al final ho aconseguirà, després d'un seguit de peripècies inenarrables.

Determinisme psicològic, llibertat còsmica! Jeroni Moragues ens explicava l'altre dia la clau de l'humor de Keaton, insistint sobre la imprevisibilitat dels esdeveniments exteriors, en contrast amb el mecanisme automàtic de les reaccions de l'heroi. En *Els carrers de Nova York* s'afirma de bell nou aquell geniu sentit catastròfic de la vida, aquella voluntat de contradicció inherent als objectes, aquella miopia espiritual de l'heroi que no encerta a veure les junctures de les coses.

Moments com el de la flor, la declaració amorosa a base dels títols de les cançons de moda, el matx de boxa d'una tècnica

primera, utilitza aquell ritme esporàdic, aquella brusquetat en la manera d'articular el muntatge, que tant convé a l'assumpte que Fedor Ozep ha anat a cercar en la gran novel·la de Dostoievski. De la segona, recull aquell impressionisme fotogràfic tan apte a transparentar l'atmosfera moral.

Dins els límits de les possibilitats cinematogràfiques, i considerant aquests límits, ens atrevim a dir que l'assumpte ha estat plasma amb força fidelitat. Per moments, sembla que experimenteu, que retrobeu les incomparables sensacions que la lectura de la novel·la proporciona. Els tipus són admirables de caracterització i el film denota un perspicacitat sentit de la composició cinematogràfica. El desenvolupament és clar, sense digressions innecessàries, curós en la intensificació dels punts cabdals, i les imatges són xopes d'un realisme autèntic.

Es un film que mereixeria un ample comentari. Fixeu-vos: un film rus, sense ésser soviètic. Rus pel tema, rus encara pel director que no ha perdut res de l'ensenyança dels seus compatriotes. Quan a Barcelona l'explotació del cinema es farà prou intel·ligentment per destruir els gèneres, per especialitzar les sales, per enfocar la publicitat de tal manera, que no sigui possible ja que films com aquests passin desapercibuts!

Tenim una altra confirmació del paper creixent dels infants en el cinema, en *Champ*, de King Vidor, que la setmana que ve comentarem. L'espectador haurà reconegut en l'actor que feia de Smerdiakoff, el lacaï idiota en el film d'Ozep, l'extraordinari actor Fritz Rasp que era l'heroi d'*Emil i els detectius*.

Projecten ja al Coliseum *Què val el diner*. La manca d'espai no ens permet parlar d'aquest film avui. Ho farem en el número vinent. No podem ara dir-vos sinó: Aneu-lo a veure. No us en penedireu.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Pròximes estrenes

La setmana entrant es presentarà al Coliseum un film del tot remarcable, titulat *Vint-i-quatre hores*, dirigit per Marion Guérin.

Es un film d'una precisió tècnica veritablement modèlica, quasi gosaríem dir un rècord en aquest aspecte. Marion Guérin, que no ens va convèncer en el seu film anterior, *Dames de presidí*, es revela ara un mestre indiscutible del cinema. En parlarem amb detall en el número vinent, que el film ja serà estrenat.

La Fox ha presentat en sessió privada el seu reportatge sobre les Olimpíades 1932 celebrades recentment a Los Angeles. És un reportatge brillant, fet amb la perícia a què els cameramen de la Fox ens tenen acostumats. L'interès d'aquella magna manifestació esportiva dona a aquesta cinta un valor documental excepcional.

Chevalier i la seva mare

La gent ha parlat molt aquests dies de la pàtria de Chevalier. Una gasetilla periodística el feia fill de mare andalusa. Quantes possibilitats periodístiques hi havia darrera aquesta notícia de dotze línies? Tots els periodistes sense tema s'estremien d'entusiasme. A hores d'ara sembla que aquesta notícia té molt pocs aires de versemblança i que procedeix d'un periodista també mancat de tema que va tenir prou imaginació per a suscitar-lo.

Però, a més a més de les dades històriques que són contràries a aquest rumor, hi ha, segons un periodista francès, un fet que per ell sol destrueix totes les possibilitats per a fer aquesta notícia viable. En la gasetilla de referència es deia textualment que Chevalier havia enviat a la seva suposada mare una fotografia firmada. I diuen.

I bé. Tots els que coneixen Chevalier han clamat contra l'autenticitat d'aquesta darrera paraula. Chevalier és un home, diuen, tan poc amic de donar res a ningú, que pretén entrar al cel per una caritat de cinc cèntims que va fer una vegada a un pobre.

Catalunya

GRAN ÈXIT DE LA
ESPECTACULAR I
DIVERTIDA COME-
DIA D'AVIACIÓ

Dirigida per
EDWARD SUTHERLAND

Intèrprets:

Spencer Tracy, George Cooper, William i Ann Dvorak
Producció: HOWARD HUGHES

Capitol

TOTS ELS DIES L'OPERA
CINEMATOGRAFICA

Una Noche Celestial

per John Boles i Evelyn Laye

Producció: SAMUEL GOLDWYN

Dos films de ARTISTES ASSOCIATS

IMATGES I PARAULES

El que no cal fer

A la pantalla, veiem encara moltes coses absurdes que caldria corregir. El que no cal fer, per exemple, és tancar els sons i les paraules de les actualitats amb les explicacions innecessàries d'un *speaker*, que ens atabala amb la seva loquacitat inestroncable. La veu que té el rubicund as de baseball Babe Ruth, la del cellajunt Mussolini o la del rebarbatu Hitler... Els sorolls de la final de la Copa Davis guanyada per Tilden, els xisclets de les banyistes enfolrades que fugien quan Coney Island es

nyols, encarregats de doblar els actors americans, no arriben ni a la sola de les sabates d'aquests, són infinitament inferiors. I la seva dicció és amanerada i falsa, declamàtica i ampullosa, mancada de naturalitat. Però, per bons que fossin aquests actors deplorables, el *dubbing* serà sempre una cosa artificial. I els resultats seran sempre els mateixos. Aquests: uns actors que han d'expressar uns sentiments. El seu gest els tradueix amb un accent de veritat emotiu. Però la veu postissa que ix dels seus llavis,

«Chica bien»

cremava, l'espetec dels motors dels *outboards* que volen damunt les aigües plàcides del llac Michigan... Heus ací uns fets sònors que interessaven extraordinàriament l'espectador. Per quins set sous, doncs, ens els escamotegen? Per què els cobreixen amb la xerrameca desbocada del garlaire, si les actualitats, eminentment visuals, ja són explícites en si, i no exigeixen cap aclaració? Explicacions innecessàries i, a més, agreujades per la poca-solta definitiva de tots aquests xarlatans. Al Publi-Cinema, n'hem de patir un que ens amarga sovint l'existència amb uns xistos detestables, que aquest aficionat a la facècia barata subratlla invariablement amb unes rialletes suficients i còmiques de l'home que està en el secret.

El que no cal fer, tampoc, és projectar els films sense anunciar el nom del director. Aquest, mentre no es demostrí el contrari, és molt més important que els intèrprets. Actrius i actors són bons o són dolents segons el director que els manipula. D'una simple matèria prima fotogràfica, el director fa un artista excepcional o insignificant. L'Evelyn Brent de *La llei de la xurma*, fasonada per Sternberg, era infinitament superior a l'Evelyn Brent que vàrem veure l'any passat en *La madona dels carrers*, film dirigit per una mediocritat. I aquella Nancy Carroll que coneixíem, *flapper* picant i enjogassada, ha esdevingut, en mans de Lubitsch, la noieteta sincera i humana de *Remordiment*. Suprimir el nom del director, com fa gairebé sempre la Fox en els seus films en els quals figura només el repartiment, és un procediment il·lògic.

I el que no cal fer, sobretot, és abusar dels dobles. En algunes de les pel·lícules parlades en espanyol per dobles que hem vist, el *dubbing* ja voreja la perfecció material. El moviment dels llavis dels intèrprets ja coincideix amb les paraules dites en castellà. Molt bé. Però el diàleg espanyol, que neix de la necessitat d'establir aquest sincronisme perfecte, és sempre un centpeus definitiu, la incoherència pura. A més, el *dubbing* lleva flexibilitat a tot el film, l'encartona, en obligar els intèrprets a enraonar d'esquena o de perfil, per a fer menys visibles els seus llavis. Però suposem que totes aquestes dificultats siguin finalment vençudes. N'hi ha una altra que no podrà mai ésser superada. Una dificultat més subtil, més de matís, que els americans, entestats en la perfecció tècnica, són incapaces de copsar. És a dir, que l'expressió del diàleg espanyol tingui la mateixa veritat de l'expressió del gest dels actors americans. I això no és fàcil que s'assoleixi mai. En primer lloc, els actors espa-

nyols, encarregats de doblar els actors americans, no arriben ni a la sola de les sabates d'aquests, són infinitament inferiors. I la seva dicció és amanerada i falsa, declamàtica i ampullosa, mancada de naturalitat. Però, per bons que fossin aquests actors deplorables, el *dubbing* serà sempre una cosa artificial. I els resultats seran sempre els mateixos. Aquests: uns actors que han d'expressar uns sentiments. El seu gest els tradueix amb un accent de veritat emotiu. Però la veu postissa que ix dels seus llavis,

SEBASTIÀ GASCH

URQUINAONA

SENSACIONAL
ESTRENA

Jackie
COOPER
Wallace
BEERY

CHAMP
EL CAMPEON

Marits, els que sou fidels,
mireu el que passa en
FIDEL CONSTAND

en

precisament per ser fidel i ser constant

Una comèdia vode-
villesca amb música...
de rialles

Dissabte, 17, estrena al
FANTASIO

Una exclusiva
FEBRER I BLAI

Maria Valente

la clownesa d'art exquisit i intel·ligent

Avui, dijous,
dia 15, debut al
TÍVOLI

amb un espectacle de jazz ultramodern de John Bux i dels seus «nois» Elsie Bayron, Germanes Moren, Zarita i Carollo. Orquestra de Jazz dirigida pel simpàtic Napoleón. A més un film sonor de WILLIAM POWELL

MARIA VALENTE En pos del Amor

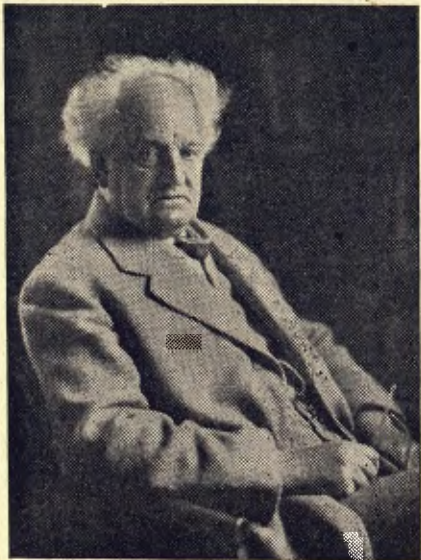
EL TEATRE

ELS 70 ANYS DE HAUPTMANN

Una evocació de teatre català

Alemanya ha celebrat els setanta anys que Gerhart Hauptmann acaba de complir, amb grans manifestacions de respecte i d'admiració. El seu nom, avui, no desperta l'interès que suscitava entre les joventuts germàniques de trenta anys enrera; aleshores, era un combatent audaç i original de la dramàtica moderna militant; avui, els seus compatriotes i el món universal de les lletres li assignen un lloc en l'òlimp de la literatura triomfant.

Els diaris i les revistes estrangeres ens

Gerhart Hauptmann

han fet arribar els ecos d'aquesta consagració nacional; la crítica i els comentaristes han glossat la significació i l'abast de la seva obra dramàtica i ben poca cosa de nou, per no dir res, hi podria afegir jo, en un article periodístic. Però si no puc parlar de l'obra, en un sentit estrictament literari, com caldria parlar del seu teatre, eminència que es divideix de qualsevol lloc que contemplem el panorama de la dramàtica moderna, no sé resistir la temptació de recordar la impressió que les seves obres produïen al públic català de començaments de segle.

Pocs autors estrangers, i si haguessin de sotmetre'm a una precisió rigorosa, hauria de dir que cap més sinó Hauptmann, ha tingut una adhesió tan cordial com ell a Catalunya. La llista d'obres de Hauptmann traduïdes i representades en català és extensíssima, amb la particularitat que moltes d'elles foren estrenades en els nostres teatres al cap de dos anys d'haver-se estrenat a Alemanya.

La primera fou *L'ordinari Henschel*. A finals de 1903, el Teatre Intim d'En Gual l'estrenava al Teatre de les Arts, situat en el local que avui ocupa el cinema Bohèmia, davant d'una concurrència selectíssima. August Pi Sunyer, que acabava d'arribar d'Alemanya, l'havia traduït, somogut encara per

l'entusiasme que havia sentit i contemplat en les representacions germàniques.

Feia un any que el gran Zaccari ens l'havia fet conèixer com una de les novetats més considerables del teatre modern d'Europa. Malgrat la impressió profunda que la interpretació del gran tràgic italià causà en el públic barceloní, la representació catalana del Teatre de les Arts fou un èxit per tots els que prengueren part en la representació i per la direcció artística. Cal dir, però, que el naturalisme planer de l'obra s'avenia admirablement amb les aptituds naturals dels actors catalans, que es trobaven com el peix a l'aigua en aquell ambient, aspre i malencònic, violent i tendre a estones, saturat d'una poesia difusa i animat sempre d'una humanitat poderosa. L'obra, sense ésser un èxit popular, s'incorporà al repertori i fou representada moltes vegades a diversos teatres de Barcelona i de fora.

A principis de 1904, la mateixa companyia del Teatre Intim, formada de professionals i d'aficionats, estrenà *Els teixidors de Silèsia*, que August Pi Sunyer també traduí al català. L'obra en ésser estrenada a Alemanya pocs anys abans havia fet molt soroll; a Barcelona causà una expectació extraordinària. L'estrena produí un gran efecte; l'execució resultà afortunadíssima per la coordinació i la vivacitat dels conjunts. Un dels actors, aficionat, es sentí talment posseït del seu paper de revolucionari, que en l'assalt de l'interior burgès pels obrers, d'un cop de martell va fer a miques el mirall magnífic d'una consola autèntica que hi havia a l'escena. A l'hora de passar comptes, aquest petit contratemps va refredar una mica l'embruigament dels aplaudiments que el públic havia tributat als intèrpretes i va servir de lliçó pràctic per demostrar que el realisme portat a extrems absurds no afegeix gran cosa a l'emoció produïda per la ficció quan realment pren la categoria de creació artística. D'*Els teixidors de Silèsia* se'n feren dues úniques representacions. En temporades successives, foren estrenades altres obres de Hauptmann al teatre Principal i al Romea, traduïdes gairebé totes per Salvador Vilaregut, *El pobre Enric*, *La pobra Berta*, *La campanya submergida*, *L'assumpció de Hamlele Marten*, posada en català per mi, i alguna altra que ara no em ve a la memòria.

El record d'aquestes representacions, la curiositat, l'expectació que quasi sempre acompanyaven les estrenes, m'ha assaltat moltes vegades aquests darrers anys que l'atzar ha volgut que m'acostés altra vegada a l'escenari. Jo no sé si la distància em deforma la realitat passada o si realment la realitat d'avui no s'acorda amb aquella. I m'he d'afanyar a dir que la d'avui, en aquest punt, em sembla molt inferior a aquella.

Aleshores els noms de Hauptmann, Mæterlinck, Ibsen, Bjornson, Sudermann, Tolstoi, Giacosa, eren familiars al públic assidu al teatre català; qualsevol estrena d'aquest ordre era seguida amb atenció i en la sala es produïa una vibració que no he tornat a registrar en aquestes darreres experiències personals. Per doloros que em sigui de confessar-ho, el nivell mitjà del públic de la nostra escena ha baixat sensiblement. Aleshores, el teatre encara era considerat com un gènere literari, ara és pres com un simple espectacle i com a tal no pot lluitar amb èxit ni amb el cinema ni amb altres gèneres compostos, amb els quals la literatura no hi té res a fer.

Vint-i-cinc anys enrera, la gent, en general, sabia més d'anar al teatre que avui, i la primera condició per anar-hi és saber escoltar. El cinema i les revistes han avertat a mirar i a veure, però no a escoltar, i per això avui, per moltes persones, el teatre s'ha convertit en un espectacle insuportable. Plàsticament, el teatre no donarà mai el que dona i pot donar el film, ni comunicar la trepidació física que ocasiona el dinamisme de la revista; i és una temeritat volerlo desplaçar en aquest sentit, perquè seria alterar allò que és la seva essència. L'una cosa és plàstica i l'altra literatura. Els trenta anys que el cinema porta d'existència no són res per un art; així i tot, però, malgrat aquesta joventut que pren el posat d'una maduresa prematura, el cinema cerca la paraula com aliat salvador. És una marada per tornar al teatre, un teatre diferent d'abans si voleu, però al capdavant teatre, que és el mateix que dir literatura.

Ben a desgrat meu, no puc ésser gaire optimista respecte l'estat general del nostre teatre; les sales d'espectacles que ens proporcionaven les estrenes de Hauptmann, la passió que congriaven, la calor que difonien, per ara no els tornarem a sentir. Per això, l'evocació que m'han inspirat aquests setanta anys del gran dramaturg alemany, per força ha de tenir un tènue ressò de melangia, pels que com jo havem viscut, joves i esperançats, les il·lusions d'aquells dies.

CARLES CAPDEVILA

No fa pas gaires anys que jo coneixia al mestre Vives. No he tingut la sort de poder tractar-lo amb l'assiduitat que, des del primer moment, m'havia fet desitjar la vi-víssima simpatia que la seva atraïent personalitat i el seu enginy singularíssim inspiraven a qui una vegada havia conversat amb ell. Avui enyor desconsoladament les avinenteses desaprovades. No haurien estat tan escasses, perseguides amb més diligència per part meua. Car ell s'hi prestava amb complaença. Era amic dels joves. Per-

cussió. Felix al contacte d'aquesta oposició intel·ligent i cordial, us oblidàveu d'interrogar, vos mateix, i d'escoltar. I així, ara trobo que sé tan poques coses del mestre Vives!

Ni conec, fora de les *Cançons Epigramàtiques*, cap obra sencera d'ell, puc dir. Només tinc del seu geni la impressió que m'ha deixat a través del seu tracte d'home; de la seva conversa, que tothom ha lloada, qui ha tingut el plaer de gustar-la. Una conversa que tenia sempre un gra de sal filosòfica, i sabia donar a qualsevol tema aquell tast, no solament de l'home que coneix els seus autors, sinó de l'home que ha viscut plenament una vida, rica d'experiència humana i de reflexió personalíssima.

I pel que fa als seus autors, si que els coneixia! I adhuc coneixia els altres, els que no esperàveu que ell conequés, suposant — a tort, en el seu cas, val a dir-ho — el sèc professional, i les limitacions d'un esperit circumdat de les perspectives normals d'una professió determinada, i encara, tractant-se de la seva, tan sovint rebaxada de nivell per la majoria dels seus creadors.

Amadeu Vives sempre serà per a mi l'home superior que jo he conegut, i pel qual he sentit una devoció profunda, feta d'admiració i de cordial respecte. Jo no podria fer cap judici de la seva obra, que confesso desconèixer en la seva part quantitativament més important. Però si resultés que l'home fou superior a la seva obra, aleshores sí que compendria aquella pregunta plena d'emoció que es feia Carles Soldevila davant de la tomba del mestre. Inquirint si «ha mort amb oportunitat», és a dir, «en un període de satisfacció, davant d'una perspectiva falaguera que sens dubte reca de no seguir fins al capdavant, però que omple el cor de fe en un mateix». Així es preguntava Carles Soldevila, imaginant amb l'amic que ens deixa un darrer col·loqui, en el qual — com diu amb bella expressió — hauria provat de donar-li el viàtic de l'optimisme.

Es una pregunta plena de gravetat. I no és d'ara que en sento parlar. Temps ha que se la venia formulant gent de tot color. Fins he tingut la impressió que una pregunta de sentit molt semblant traspuava, incerta, alguna vegada, de les pròpies paraules del mestre. Jo tampoc no la sabia contestar. Ni, fora d'ell mateix, potser, ningú més. I com que ja no la hi podem fer, només podríem interrogar la seva obra. Ella ens ho podria deixar entendre.

Hi ha una partitura — basada en *El Vano* de Goldoni —, començada, potser molt avençada, potser gairebé enllestida. És una obra en la qual Amadeu Vives havia posat la il·lusió de mitja vida. En parlar-ne — un amic ho recordava oportunament —, els seus ulls s'il·luminaven, l'entusiasme creador el transfigurava. Havia d'ésser la seva gran obra, representativa del seu talent, i en la qual ell es superaria, superaria el Vives que coneixíem. Aquesta obra està salvada? Ens donarà la mesura d'aquella part encara no revelada del seu geni, que tots presentíem en ell? Aquesta és la pregunta que faria jo.

Com a catalans, ens en podríem fer una altra, encara. Aquella producció coral que havia donat darrerament a l'Orfeo Català, comprèn encara composicions inèdites, i, en el seu conjunt, ens deixa una imatge prou sencera d'ell mateix? Vull dir: com a músic de gran talent que fou, indiscutiblement; que va conèixer, indubtablement, l'estat de gràcia de la creació que surt del cor; i també com a músic català que fou, català de pura i fonda catalanitat, cosa no menys indubtable. Aquestes són les preguntes que ens podríem fer com a catalans.

Perquè hi ha una cosa absolutament certa: és el geni creador de l'home que ha arribat a commoure i a donar hores d'esplai, encara que fos amb un gènere dit lleuger, a milions d'homes, semblants seus, que passen per la vida carregats de mals i penes i roïneses, obra, també, moltes vegades, d'altres semblants. I una cosa, encara, tan certa com la primera: l'home que ha trobat aquella expressió tan tendra, ingènua i corpredora — pròpia gairebé només de la cançó popular — per a les paraules de *L'Emigrant*, era un músic català racial. Si no, el poble no s'hauria fet seva aquesta melodia, com se l'ha feta; gairebé pel mateix mecanisme inconscient amb què assimila i conserva el propi patrimoni folklòric. Diguem de passada que, en bona doctrina, el folklore l'han fet una sèrie de Vives més humils i ignorats del passat, temps i segles enllà. És a dir, músics catalans, per bé que, sovint, sense saber que ho fossin, però no sempre.

Per a mi, que crec certés aquestes dues condicions del geni d'Amadeu Vives, no és sorprenent que una de les obres que hagi fet més popular el seu nom a Catalunya i, tal vegada, una de les que estiguin destinades a viure més que el mateix record

del seu nom, sigui, precisament, la melodia de *L'Emigrant*. Al contrari, ho trobo natural. Hi veig com una mena de símbol, i en aquest símbol hi trobo com un ressò, emocionant, no ho puc negar, d'aquella cosa incerta que traspuava, alguna vegada, d'algun mot del mestre relatiu a l'obra de la seva vida.

L'Emigrant era ell. Ell fou l'emigrant de Catalunya, en primer lloc; i, en segon lloc, tal vegada, l'emigrant d'una terra més alta de promissió artística. I tota la vida li durà la nostàlgia de l'una i de l'altra. Com també li durà la il·lusió d'arribar-hi. O de tornar-hi. Així ho crec.

Potser hi ha arribat, sense que nosaltres ho sabem, i la seva obra inèdita ens ho dirà. Estem segurs que si fos així, si que ens hauria deixat sense recança i amb 'a satisfacció al cor.

Segui com sigui, Catalunya pot portar dol del gran músic que acaba de perdre. Plorem-lo, ara, pel que perdem amb ell, sense saber si tenim o no tenim motiu per plorar-lo, d'un altre plor més amarg encara, pel que ens vàrem deixar perdre d'ell, en vida seva.

ROBERT GERHARD

ABRICCS CONFECCIONATS
COM ELS DE MIDA

F. Vehils Vidal

7, Plaça Universitat, 7

Tall immillorable
Confecció superior
Classes extres

DES DE 75 Ptes. - 90 Ptes
125 Ptes. i 150 Ptes
PLOMES 16 Ptes. - 20 Ptes.
25 Ptes. i 30 Ptes.

Més que una
opereta

La pel·lícula
de la simpatia

Passeig de Gràcia, 57
Telèfon 79681

Sessió a dos quarts de quatre.
A les sis, sessió especial, numerada a 2 pessetes l'entrada

Reportatges Cineac
Noticiari Fox Sonor
(Especial)

Olimpiades 1932
(Explicades en espanyol)

La Vida de les Aranyes
(Documental)

Del dimecres al diumenge inclusu, a la darrera sessió nit es projectarà la pel·lícula "COLONIA", amb títols en esperanto.

Equip sonor R. C. A. Photophone

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

Molt aviat, al...

una obra multicolor,
variable, alegre i trist-
ta com la mateixa vida

Una exclusiva FEBRER I BLAI

LE LLETRE

Lletres franceses

«Croix sur le sable»

Es podrà desarrelar mai la guerra de l'ànima humana? Causa esverament, quan hom visita a través del món les arquitectures bastides pels homes desafiant el temps, comptar les que deuen llur ruina a la mà dels mateixos homes! Per cada dos terratrèmols que aterren les columnes de Tebes, per algunes sotragades sísmiques que trontollen el Partenon i ajuden les llianes a enfil·lar-se per les esquerdes d'Angkor, quants palaus de Persèpolis, de Bizanci, de pagodes de Xangai, de biblioteques com la de Lovaina, que han degut llur desaparició a l'odi armat? Sé que hi ha Philae, meravella irremplaçable, sacrificada al regadiu d'unes quantes hectàrees de més, monstruositat sobre l'altar del lucre; però potser és un cas únic.

Hom es pregunta el mecanisme de tants de crims,quina transmissió d'herència abominable ha pogut fer d'un poble arribat a la civilització, una associació de malfactors.

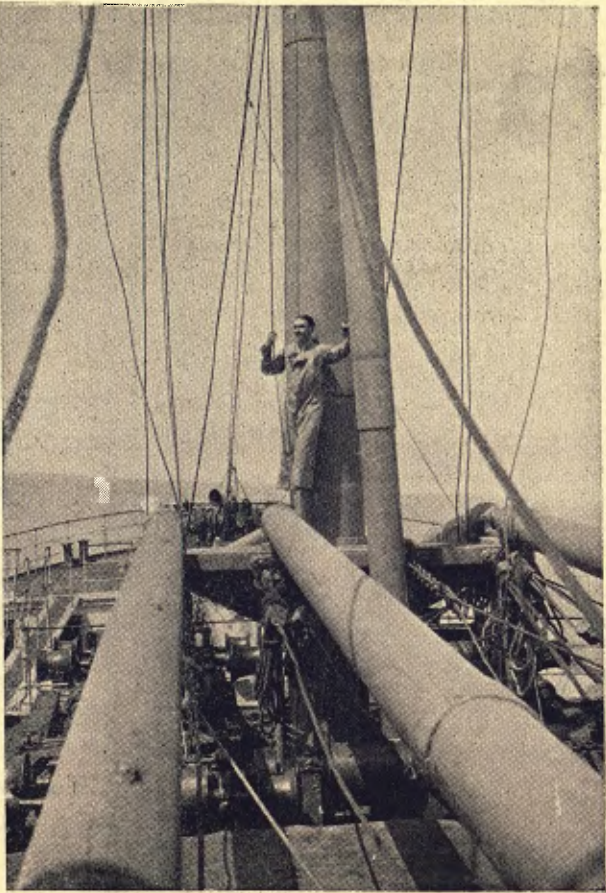
Confesso que un llibre recent acaba de fer-me tocar amb la mà l'explicació — potser molt senzilla — de tants drames. *Croix sur le sable* (Nouvelle Société d'Édition) és abans que res una paradoxa literària. Tretze narracions de gestes al Sahara? Hom sabia doncs per endavant que els tretze herois han de morir al final de cada capítol, i de la mateixa mort: bala o arma blanca de l'indígena.

I bé, l'autor ha sabut evitar la idea mateixa de la monotonia amb una administració de l'emoció, un talent de la posta en escena en què els parisencs excel·leixen, cal confessar-ho. Ni una sola narració s'assembla a l'altra. Les circumstàncies varien, però dintre la mateixa gama: traïció del moro (quina fragilitat, dit sigui de passada, la d'aquests imperis africans bastits sobre l'adhesió dels moros!), o emboscada de rebels, o simple guerrilla. Aquestes decoracions són per l'estil.

El que és més espinós: els personatges d'una banda i de l'altra són membres d'un sol grup, la casta guerrera. Sia que el moro vulgui protegir el seu catiau de rapisser de caravanes, sia que el meharista hagi resolt d'imposar un dispensari de medicina moderna a una zona dissident i supersticiosa, es tracta sempre, infalliblement, d'un primitiu i d'un civilitzat en lluita, i entorn d'ells, la conjuració de les puixances naturals: sol de foc i desert.

Paluel-Marmont ha oposat a tantes repeticions una varietat de mitjans que mereix la reflexió del lector. Però, tot just hi he

reflexionat, que desisteixo de l'examen literari del seu llibre per només considerar la veritat que aquest jove autor em descobreix: l'anàlisi del bel·licisme. Amb una bona fe i una experiència d'home que ha recorregut l'Àfrica de les epopeies, no amaga la igualtat del valor dels indígenes i dels meharistes. I vetaquí que apareix el que cercàvem, el motiu de l'eterna disputa humana: l'amor. Sobre cap altre terreny no apareix tan provant com en el desert.

Paluel-Marmont dalt del vaixell que el dugué a Àfrica

L'ésser humà, capaç de despul·lar-se fins al punt d'agradar-li el silenci i l'absència de tot, sense el renunciament conventual, aquest ésser excepcional, mut i filòsof, esdevé un ésser acarnissat així que un altre humà li disputa el seu tresor, el sorral, que a la majoria de mortals sembla la cosa més menyspreable. Es aquest comú amor apassionat del desert el que fa a la vegada bel·licosos els nòmades i intrèpids els meharistes. Les creus sobre la sorra senyalen llurs caigudes orgulloses i meritòries.

Aquest llibre terrible obliga a reflexionar. Car, quan hom veu uns éssers joves, forts, acceptar i cercar la mort, únicament per la curta delícia de viure en un lloc aparentment maleït, quan els cos-a-cos més furiosos tenen per raó un igual amor del sorral, hom pot preguntar-se el que reserven els conflictes basats en l'aspre interès, les odioses rivalitats financeres o l'ambició ètnica...

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

EL CENTENARI DE LA RENAIXENÇA

El paper de Mallorca

Arriba l'hora de la revisió dels valors inicials del desvetllament intel·lectual dels països de llengua catalana. Ens trobem davant del centenari de l'*Oda a la Pàtria*.

Cal que durant aquests dos anys — el que fineix i el que començarà — la nostra atenció es fixi en els noms i en les figures que iniciaren l'obra formidable que ens ha portat al moment actual.

Dos factors — Economia, Literatura — donaren l'impetuosa primera. El factor econòmic, més embullat, més caòtic, cau fora del nostre camp de visió. El literari, complex però més clar, té una importància més gran, tal vegada, que l'econòmic. De 1830 a 1840 es produeixen, a les palpenes, els moviments que més endavant englobaran activitats i aspectes diversos i contradictoris. El nucli formatiu — petit, limitadíssim — va expandint-se insensiblement. Al començament tot són dubtes i vacil·lacions. L'any 1840 l'horitzó està encara ple de boires. Són molts els que desitgen omplir els ulls de visions meravelloses. Miren, observen. El camí, petit aleshores, el somien ple d'arcs triomfals. Després les seguretats creixen. Estem en plena evolució. En 1932 podem girar els ulls endarrera i jutjar i criticar plenament. És el moment d'abastar totalitats. L'hora de col·locar obres i noms en els fixers respectius. Cal fer la classificació amb fermesa. I un dels aspectes que criden amb més força la nostra atenció és el de la col·laboració renaixentista de Mallorca. Procurem escatir aquesta qüestió sense entrar en el detall.

Dels tres països de llengua catalana, Mallorca sosté en segon lloc un ritme de fortalesa. Les seleccions mallorquines del XIX s'identifiquen amb les de Catalunya. I aquest és, tal vegada, llur major pecat. A aquesta posició es deu precisament que la Renaixença mallorquina es produís únicament en els sectors intel·lectuals. Aquesta actitud esterilitza tots els afanyos que normalment — cas de Catalunya — havien d'acabar en un sentit polític de reintegració a la pròpia personalitat. Passat el moment oportú — diguem això en un parèntesi — és difícilíssim reproduir posicions històriques. Com costaria actualment el redreçament de València i de Balears, mancat al XIX, precisament pel pecat de les seleccions a les quals estava encomanada aquella feina. Els intel·lectuals mallorquins — tota la línia, des de *La Palma* fins a *La Nostra Terra*, prop d'un segle — cauen, tots, en un mateix defecte. Es tanquen en un clos reduït, limitat. Formen el grupet de selecció. L'ambient voltant els desconeix i ells no fan res per acostar-s'hi. Podríem citar molts exemples: al començament de la Renaixença, la tertúlia de J. M. Quadrado, més tard el grup fundador de la Societat Arqueològica Lulliana, i, recents encara, les reunions literàries a casa de Joan Alcover.

Aquests homes distingits no arriben al poble, a la multitud. Ni un sol moment. Aquests poetes, aquests historiadors, aquests publicistes no poden viure, però, sense un públic. A Mallorca no en troben. Només — en ben pocs moments — uns setmanaris humorístics troben una escadussera comunicació. Aquests assaigs — recordem *L'Ignorància* — acaben per fracassar. Els escriptors es veuen obligats a llegir-se els uns als altres. No apareix cap figura que acosti la selecció a la massa. No tenim a Mallorca ni un Verdaguer ni un Guimerà. I molt menys encara un Frederic Soler. El teatre, element capital en la renaixença catalana, és nul a Mallorca. Uns intents de quadret de costums de Bartomeu Ferrà són desconeguts del gros públic, a desgrat d'estar escrits en dialecte palmès.

Aquella famosa discussió de la llengua

parlada i la llengua literària, que aquí encenia disputes fecundes, ni tan sols es produeix a Mallorca. Un talent popular, Pere d'Alcàntara Penya, mor ignorat, gairebé, del poble. Els altres escriptors eren massa distingits, massa elevats per a ésser comprensos. Uns es llençaren sense èxit. Els altres tingueren por. Molts romangueren eternament incògnits. Les condicions i circumstàncies socials i econòmiques contribuïren al fracàs de la Renaixença.

Però els homes els teníem. Mancava l'ambient, no les figures. El terreny literari en produeix de magnífiques. Del camp polític surt a fi de segle un Antoni Maura que anul·la tots els esforços tímids que s'havien produït fins aleshores. Maura, president de l'Acadèmia Espanyola, té les seves arrels literàries a Madrid. Cal classificar-lo amb el P. Miquel Mir, acadèmic també, allunyat dels dos de les tendències renaixentistes. Desconeixedors de la llengua pròpia. *Estil·listes* castellans. (Proveu, si us plau, de fuel·lar la vida de Jesucrist del jesuïta rebel, i comuniquem-nos el nombre de pàgines llegides.) Joan Alcover, de jove, es deixà endur també per aquests corrents. Tingué relacions amb Valera. Publicà els *Mejores* i admirà Campoamor. Més tard — és ben sabut — rectificà completament. La influència de Maura carbonitzà les ridícules floretes polítiques que havien pogut néixer a desgrat de tot. La seva petjada encara avui continua. Ha adoptat formes distintes i segueix amb un fons idèntic: zero.

Els homes renaixentistes de Mallorca han tingut un exemple: Catalunya. Quadrado està lligat amb Piferrer i Balmes. Aguiló és l'ànima dels Jocs Florals. Quan cercaven un públic només en trobaven un: Catalunya. I escrivien, treballaven, actuaven per aquest públic. L'escola de Mallorca, filla espiritual de Catalunya, treballava per Catalunya. No ens mancarien els exemples d'un cap a l'altre dels cent anys revisitats ara. Fins en l'ordre material en trobaríem a voler. Marian Aguiló, bibliotecari de la Universitat, barceloní honorari. Miquel dels Sants Oliver, director de *La Vanguardia*, president de l'Ateneu Barcelonès. Gabriel Alomar, col·laborador d'*El Poble Català*, diputat de l'Estatut amb més de cent mil vots barcelonins. He triat tres moments característics que van de cap a cap de l'època. Tres homes que passen la seva vida a Catalunya, sense perdre aquelles característiques insulars, inesborrables. Els que no hi viuen no deixen de fixar-hi mai l'esguard. Hem de recordar les conferències de Joan Alcover a l'Ateneu, les edicions barcelonines de la nostra poesia, els estirabots de mossèn Alcover i l'ajuda catalana a les edicions lullianes? Les grans figures renaixentistes de Mallorca no aconsegueixen encendre el foc que els abusava en el pit dels concitadans. Vénen a cercar l'expansió a Catalunya, que els rep amb els braços àvids d'abraçades. No passa el mateix — és curiós remarcar-ho — amb València. La Renaixença valenciana, els homes que la representen, s'acosten a Catalunya amb una mica de por.

Notem però una figura, un home que no respon amb gest de braços oberts a la cordialitat que tots sentien: Quadrado. El primer renaixentista mallorquí, en l'ordre del temps. *La Palma*, el seu periòdic de joventut, aparegut en 1840, té en la nostra Renaixença el mateix paper que *El Europeo* a Catalunya. És també una nau empenya per vents romàntics. És també escrit en castellà. Quadrado és l'animador de l'empresa. Cal fer una revisió de la seva personalitat i de la seva obra. Ho intentarem en un pròxim article.

B. ROSSELLO PORCEL

V.è Premi Joan Crexells

Reunit reglamentàriament el Jurat del Premi Joan Crexells, format pels senyors Prudenci Bertrana, Joan Puig i Ferré, Miquel Llor, Alexandre Plana, E. Duran Reynals, V. Solé de Sojo i Just Cabot, sota la presidència del senyor Bertrana, s'ha procedit a l'elecció de president efectiu i ha resultat elegit el mateix president d'edat.

A continuació s'ha procedit a la primera votació, en la qual han obtingut vots les obres següents: *Laia*, de Salvador Espriu; *Les cadenes d'Eva*, de Domènec Guansé;

El retrat n.º

Una mena d'amor, de C. A. Jordana; *Terreres de l'Ebre*, de S. Juan Arbó; *El bé i el mal*, de J. Navarro Costabella; *Celstia*, de J. Roig i Raventós; *Vida privada*, de Josep Maria de Sagarra; *Albada*, de Josep Selva; *Hi ha homes que ploren perquè es pon el sol*, de F. Tratal; *Pau Canyelles*, ex-difunt, de J. Ventalló; *Desembre*, de B. Xuriguera.

A la segona votació obtenen vots: *Les cadenes d'Eva*, *Una mena d'amor*, *Terreres de l'Ebre*, *Vida privada*, *Albada*, *Pau Canyelles*, ex-difunt.

A la tercera votació, les obres que obtenen vots són: *Les cadenes d'Eva*, *Una mena d'amor*, *Terreres de l'Ebre*, *Vida privada*, *Albada*.

A la quarta votació obtenen vots: *Les cadenes d'Eva*, *Terreres de l'Ebre*, *Vida privada*, *Albada*. Com sigui que les obres *Terreres de l'Ebre* i *Albada* han obtingut el mateix nombre de vots, cal procedir a un desempat entre elles, del qual ha restat *Albada* per pendre part a la cinquena i definitiva votació, amb el resultat següent: Els senyors Just Cabot, Estanislau Duran Reynals, Miquel Llor i Vicenç Soler de Sojo, han votat *Vida privada*, de Josep Maria de Sagarra.

Els senyors Prudenci Bertrana, Alexandre Plana i Joan Puig i Ferré han votat *Albada*, de Josep Selva.

Per tant, el Premi Joan Crexells 1932 és atorgat, per quatre vots, a Josep Maria de Sagarra, per la seva novella *Vida privada*.

BAIXA DE PREUS
DE SUBSCRIPCIÓ A

L'Illustration

LA MILLOR REVISTA DEL MÓN

El número d'Art de Nadal
ha arribat. Val Ptes. 17'50.
Per els subscriptors resulta
solament DOS pessetes.

«LIBRERIA FRANCESA»
8 i 10, Rambla del Centre-BARCELONA

DISCO
IRROMPIBLE

Anglo-American Lending Library

Open Mondays, Wednesdays,
Fridays and Saturdays from
11 to 1. Tuesdays and Thursdays,
from 6.30 to 7.30 P. M.
FONTANELLA, 10, 2.º, 10.º over
International Bank Corp.-BARCELONA

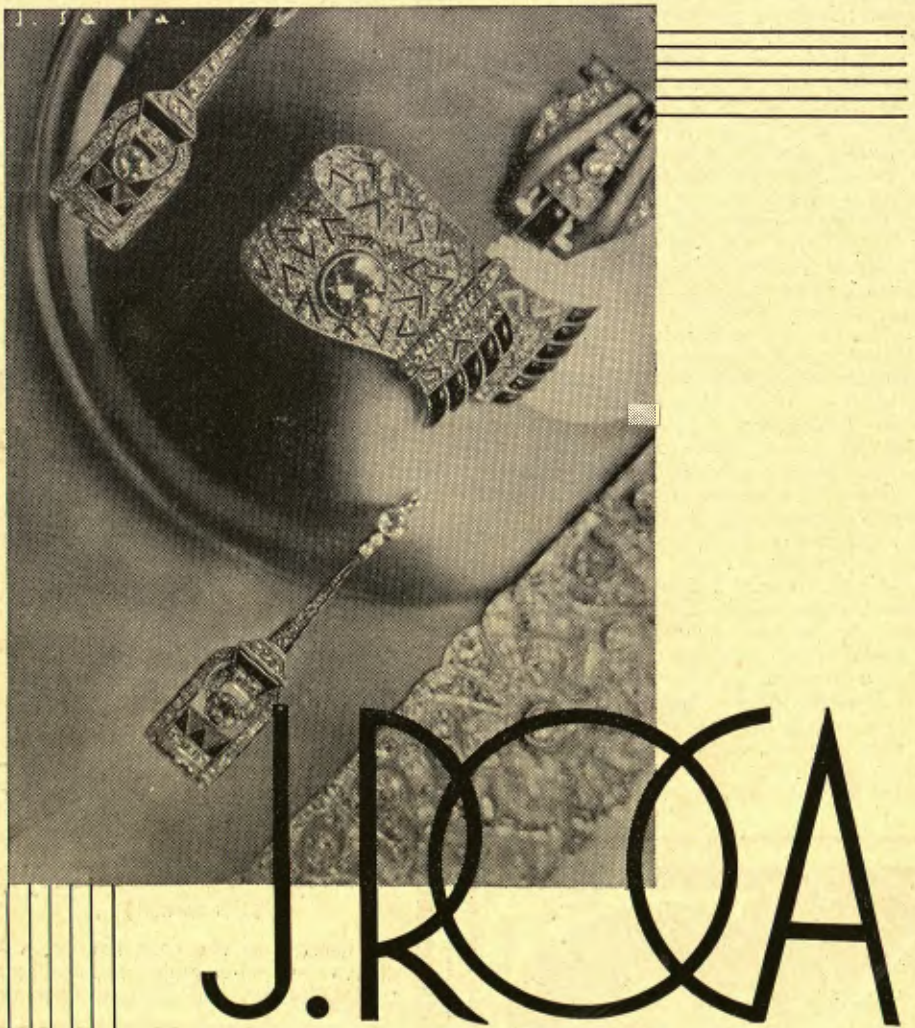
UNA OBRA SENSACIONAL

Siete Domingos Rojos

DE RAMON J. SENDER

JA HA SORTIT!
PESETES 5'50

A TOTES LES LLIBRERIES I QUIOSCOS

EL JOIER DE LES CREACIONS EXCEPCIONALS

Rambla del Centre, 33 • Passatge de Bacardí, 2

RICINO GOLOSO DELICIOSO
PURGANTE

LES ARTS I ELS ARTISTES

Tres artistes

El que va passar a Mac Orlan amb una pipa Dunhill, a mi m'ha passat amb una tela de Carles i una fruitera de Mercadé. Mac Orlan, una vegada, va sentir l'ambició de fumar amb una pipa de la famosa marca. Però després d'aconseguir-ho, va haver de canviar tots els altres humils estris de fumador i fins els mobles del seu home per a poder continuar fumant decorosament i a l'altura que requeria una pipa Dunhill.

Mercadé. — Copia

A mi també m'ha passat una cosa així. Un cert dia van entrar a casa meua — i de vostès — una tela de Carles i una fruitera de Mercadé. I al cap de poc temps havíem de canviar tot el servei de taula, empapar de nou una habitació i fins arregar algun moble.

La meua intenció, en remarcar aquestes interioritats de vida privada, no és altra que assenyalar una de les característiques essencials de les obres de Mercadé i Carles, actualment exposades a la Sala Parés. Aquestes peces d'argent i aquestes teles, sumptuoses en matèria pictòrica, tenen, abans

de Carles mai no es deixà imposar per cap tendència, perquè per damunt hi havia el que s'acostuma anomenar temperament. A part d'això — que ja és cosa sabuda —, hem de remarcar aquesta exposició com un cas curiós d'una lluita de resultats esplendents. L'impressionisme i el fauisme d'altres èpoques s'han fusionat en l'hora present i han aconseguit un superior «totalisme» en l'obra pictòrica de Carles. Les maravelloses qualitats de les teles *Port de la Selva* i *El mar* — marcadament impressionistes — potser no s'haurien obtingut sense unes certes infiltracions fauistes. Ni, segurament, el fauisme de *Primavera* hauria estat tan emotiu, sense una anterior disciplina de l'escola de Batignolles. El mateix diríem de les altres millors teles: *Dia de pluja*, *Horta*, *Magranes* i *Flors i fruites*.

De les aquarelles presentades voldríem dir-ne, tan sols, que són una mostra al·lucinant per a la majoria dels nostres aquarellistes. Que s'hi fixin bé, tots aquests especialistes. I si després de veure-les, encara segueixen fent «quadros a l'oli» sobre un full de paper, continuaran amb la mateixa fosseïtat de sempre.

Així com en la pintura de Carles la mítica distinció de les pinzellades és una qualitat al marge de la veritable valor de la seva obra, en les peces de Mercadé, aquesta distinció és la sal i el pebre.

Avui, Mercadé se'ns presenta solament com argenter. En aquesta especialitat hi ha la signatura de Jensen, universalment coneguda. Doncs bé; amb tot i el perill de caure en xovinismes, no sabríem quins dels dos argenters triar: el danès o el català.

Deixant comparacions inoportunes, limitem-nos a les peces exhibides en el graciós aquàrium de can Parés. Amb una mica de fantasia podríem aprofitar això de l'aquàrium per cantar les excel·lències de l'argenteria exposada. Però serem més breus.

Mercadé ha aconseguit resoldre d'una manera satisfactòria l'eterna qüestió entre la utilitat i la bellesa. Com? Per mitjà d'una depuració afuada de la forma i l'estil. Mercadé aconsegueix que l'«útil superflui» no malmeti mai l'«útil funcional».

La bellesa en les peces de Mercadé mai no és una preocupació, sinó més aviat una conseqüència.

Una obra seva sempre tindrà l'aspecte de peça única, encara que n'hagi produït

El centenari de Vermeer de Delft

Hom celebra enguany el centenari de la naixença de Jan Vermeer de Delft, pintor eminent de l'escola clàssica holandesa, sostret recentment de l'obscuritat i del menyspreu per a posar-lo a primer rengle entre els grans artistes del món.

La resurrecció de Vermeer de Delft és un cas de revisionisme feliç com els de Turner, Grünewald, Tintoretto, el Greco, els primitius, el Rosso, Hércules Seghers; fe-

prematura i sobretot a la modèstia, la qual sembla haver estat molt pronunciada en la persona del gran Vermeer.

Com havia d'ésser d'incògnita la pintura de Vermeer de Delft, que el cèlebre pintor-novellista Fromentin, avui dia més apreciat que per les seves pintures pels seus escrits, senyaladament pel seu llibre *Les Maitres d'Autrefois*, dedicat a l'estudi i glossa dels pintors holandesos, oblida el principal,

després de Rembrandt o paral·lelament a Rembrandt; és a dir, que no resa un mot de Vermeer de Delft. Només en els *Carnets de Voyage*, inèdits fins l'any 1911, Fromentin comenta lleugerament el gran pintor de Delft.

Per aquell mateix temps que Fromentin relegava Vermeer de Delft, un altre francès, el famós crític d'art Thoré, posava damunt la taula la qüestió de la revisió de l'art holandès i cridava particularment l'atenció sobre Vermeer de Delft, Thoré, que aleshores estava exiliat per qüestions polítiques i que potser per les mateixes raons havia adoptat el pseudònim de W. Bürger, trametia des d'Alemanya, Bèlgica i Holanda als periòdics i revistes francesos escrits d'investigació sobre la pintura holandesa. En aquests escrits és on per primera vegada es destrien les obres que cal concedir a Vermeer de Delft i que eren atribuïdes a d'altres mestres. Això esdevenia vers 1864. D'aleshores ençà no ha cessat l'estudi de l'art i de la personalitat de Vermeer; i ha continuat la restitució de les obres d'aquest mestre sublim, i àdhuc la restitució d'altres d'obres que eren erròniament atribuïdes a Vermeer de Delft. Encara ara recentment el formidable retrat d'home del Museu de Brusselles, que quasi tothom creia de mà del mestre de Delft, s'ha constatat que era obra de N. Maes. Aquest retrat d'home, certament colpidor, és inferior, pel color, a la pintura de Vermeer. També es diferencia de la pintura de Vermeer per la factura. No es comprèn doncs que els especialistes hagin trigat tant a negar la paternitat de Vermeer de Delft sobre aquesta obra.

Voldria ara, a propòsit de les falses atribucions a Vermeer de Delft, parlar de la tècnica de l'extraordinari pintor. També em plauria parlar de l'esperit d'aquesta pintura, avui dia probablement la més preada dels temps preterits, la que sense cap esforç ni sense necessitat de recórrer a l'esnobisme, colpeix fins a l'èxtasi la quasi totalitat de la gent: experts i profans. Però al periòdic no hi ha espai suficient per a parlar de tot això. Haurem de deixar-ho per a un altre dia, en aquestes mateixes columnes o bé en unes altres.

Com que la pintura de Vermeer de Delft és un dels topants més importants de la història de la pintura, una veritable fita des del punt de vista espiritual i des del punt de vista tècnic, ens sembla bé d'oferir als nostres lectors la bibliografia més solvent sobre la matèria, de nosaltres coneguda: Es interessant en primer lloc tota la correspondència sobre Vermeer dirigida als periòdics francesos per Thoré-Bürger, a partir de 1864.

Però aquesta correspondència ha estat sobrepassada, ço és: resumida, corregida i augmentada per tot el que Bredius i Hofstede de Groot han escrit sobre el gran pintor.

Fromentin, en els seus *Carnets de Voyage*, publicats per la *Revue de Paris*, de l'any 1911.

G. Dreyfous. *L'Œuvre de J. Vermeer de*

Delft, dit *Van der Meer de Delft*, París, 1912.

Gustave Vanzye. *Vermeer de Delft*, Brusselles, 1908; nova edició, millorada, en 1924. J. Chantavoine. *Vermeer de Delft*, París, 1926.

Paul Alfassa. *Les Vermeer de la National Gallery*, in *Revue de l'Art Ancien et Moderne*, 1921.

Es sobretot valuós el *Catàleg raonat* de l'obra de Vermeer, pel doctor Hofstede de Groot. També el *Diccionari de pintors holandesos* de Van Mauder, darrera edició. També són d'una bona utilitat els catàlegs darrerament editats pels gerents del Rijksmuseum i del Mauritshuis.

La *Revue de l'Art Ancien et Moderne* dels anys 1910, 1911, 1921, 1925; la *Gazette des Beaux-Arts*, dels anys 1883, 1902, 1908, 1921, 1925, i el *Burlington Magazine* dels anys 1903, 1906, 1910, 1911, 1912, 1915, 1920, 1921 i 1928, publiquen bons estudis sobre Vermeer. La revista holandesa *Oud Holland* i la belga *L'Art Flamand et Hollandais* publiquen, més sovint que tota altra revista, interessants treballs concernents a Vermeer de Delft, i alguns dels autors citats donen també extensa, encara que no sempre recomanable, informació bibliogràfica.

JOAN SACS

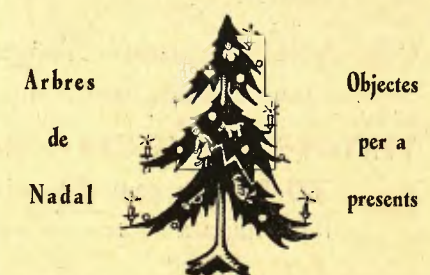
raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

ACABA DE SORTIR
LA CIUTAT DE REPÒS
QUE NECESSITA
BARCELONA

en el n.º 7 de la revista A. C. — publicació del GATC PAC, 64 pàgines — 102 gravats — 2'75 ptes.

En aquest mateix número: informació completa de la caseta desmontable GATCPAC

SYRA — Sala —
d'exposicions

DIPUTACIÓ, 262 - TELÈFON 18710

Domènec Carles. — Pintura

que tot, el dring de la magnificència. Són peces d'una influència decisiva en l'ambient que les envolta. La riquesa resplendent de les pinzellades carlesianes necessita i exigeix una altra riquesa, que l'acompanyi. I amb una copa de Mercadé no es pot beure casalla.

Però aquest luxe i aquesta sumptuositat de les obres exposades no s'evidencien, solament, per la riquesa colorística en l'un i la magnificència dels materials en l'altre, sinó, especialment, per la manera distingida de l'un i l'altre en llur ofici.

L'obra pictòrica de Carles, amb la present exposició, ha arribat ja a una cristallització assegurada. En el procés d'aquesta obra hi ha hagut una lluita — potser inconscient — de dues tendències. Hi havia moments en què l'impressionisme preponderava, i altres en què el fauisme tenia una major influen-

ciat. Però Carles mai no es deixà imposar per cap tendència, perquè per damunt hi havia el que s'acostuma anomenar temperament. A part d'això — que ja és cosa sabuda —, hem de remarcar aquesta exposició com un cas curiós d'una lluita de resultats esplendents. L'impressionisme i el fauisme d'altres èpoques s'han fusionat en l'hora present i han aconseguit un superior «totalisme» en l'obra pictòrica de Carles. Les maravelloses qualitats de les teles *Port de la Selva* i *El mar* — marcadament impressionistes — potser no s'haurien obtingut sense unes certes infiltracions fauistes. Ni, segurament, el fauisme de *Primavera* hauria estat tan emotiu, sense una anterior disciplina de l'escola de Batignolles. El mateix diríem de les altres millors teles: *Dia de pluja*, *Horta*, *Magranes* i *Flors i fruites*.

De les aquarelles presentades voldríem dir-ne, tan sols, que són una mostra al·lucinant per a la majoria dels nostres aquarellistes. Que s'hi fixin bé, tots aquests especialistes. I si després de veure-les, encara segueixen fent «quadros a l'oli» sobre un full de paper, continuaran amb la mateixa fosseïtat de sempre.

Bosch-Roger exposa a La Pinacoteca un conjunt remarcable de paisatges i bodegons. Aquest pintor cada dia va perfilant més bé el seu conseqüent fauisme. Cada dia que passa, la seva obra va guanyant en substancialitat i en profunditat. Com més va, més matisa, i sap extreure més qualitats pictòriques de la seva paleta.

Bosch-Roger abans patia de les limitacions més o menys sectàries d'una determinada fórmula. Veïem, amb goig, que de mica en mica se'n va alliberant. Encara no del tot, però. Les teles *Paisatge d'estiu*, *La font roja* i *La tanca de fusta* encara són dintre la gàbia. I el *Paisatge de Montjuïc* «encara» és excessivament escenogràfic. Però en *Bric-a-brac*, *Natura morta*, *Meló i figues de moro*, *El Club* i *Pintura* (n.º 26) el pintor ha realitzat una feina de la més alta estima. Tots els que, abans, havíem confiat en Bosch-Roger, ara tenim la satisfacció de veure'l caminar amb un pas més segur cada dia. Cal, doncs, que no s'aturi fins aconseguir l'obra superior que tots esperem d'ell.

MÀRIUS GÍFREDÀ

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

EXCLUSIVES DE VENDA
URALITA, S. A.

OBJECTES PER A PRESENTS

Cristalls Orrefors : Porcellanes Ginori-Copenhaguen
Plateria, etc.

Passeig de Gràcia, 90 Passeig de Gràcia, 47

VISITEU

THE CATHEDRAL SHOP
(LA CATEDRAL)

Corribia, 15 (enfrent de la Catedral) Barcelona

Records típics de totes les regions
d'Espanya

(Es parla català)

Pasta de Cera

EL MILLOR FANG
PER A ESCULTORS

Olivera, 25 - Telèf. 31816

L'ART D'ESMALTAR
S'ENSENYA

LLIÇONS ÚNICAMENT PER A SENYORETES
ESCRIURE A "MIRADOR"

QUAN VOSTÈ VULGUI

FER-SE FER MARCS, ADQUI-
RIR QUADROS, PANTA-
LLES, RELLEUS D'ART,
O QUALSEVOL ALTRE OBJECTE DE BON GUST.

RECORDI QUE NO TROBARÀ EN
INMILLORABLES CONDICIONS A

LE SART
ENTRADA LLIBRE
DURAN: BAS, 5. TOCANT EL PORTAL DE L'ÀNGEL BARCELONA.

RADIO I DISCOS

Jazz i cinema sonor

Als programes de discos es troben els mateixos títols que al cinema i són els discos de cinema sonor els que dominen en tota la música coreogràfica d'avui dia. Dos gèneres hi ha ben característics: l'un, l'opèreta, l'altre, la comèdia americana. De tots dos hi ha discos en els programes del mes.

Tota la música de les operetes és ben igual, i encara que llur acció és ben semblant, la música de vals lleuger sembla amoldar-se a totes les situacions. De *Ronny* hi ha diversos fragments enregistrats, i val a dir que en aquest cas la música salva el film. De primer una marxa ben característica, a la qual només es pot fer el retret de semblar molt música de caserna, i això, que davant de la pantalla està bé, en el disc, escoltat de casa estant, ensordeix una mica per l'abundància de metall. El ritme, però, és perfecte i els instruments de percussió actuen al seu degut temps ajudant que aquest sigui més marcat. Els dos fox són fets amb dos temes que de seguida es nota que al film són fragments cantats i encara que la instrumentació és ben feta, necessiten del refrany vocal que es fa esperar mentre no es sent. El vals és fet, no amb el ritme esbojarrat d'altres operetes, sinó amb un tema portat amb un moviment lent i fins i tot de caràcter elegíac molt ben trobat, que l'orquestra Marek Weber desentolla admirablement, confiant gairebé sempre la melodia als instruments de metall, com s'estila en les orquestres americanes.

Una de les pel·lícules d'interès musical ha estat també *Un boig d'estiu*, i ací sí que es pot dir que la música segueix l'acció. El fox *Bend down, sister*, de moviment accelerat, té coses ben vulgars com és la part vocal; al final, però, hi ha un bon diàleg de piano i banjo que amb uns acords estridents del metall ens fan la il·lusió que es tracta d'un fragment de jazzhot. Un altre fox, *There's nothing too good for my baby*, és interpretat per l'orquestra Gus Arnheim, en la qual aviat escoltem uns instrumentistes perfectes, capaços de seguir totes les acrobàcies i ritmes sincopats. A remarcar un acompanyament del cantor amb trom-

peta amb sordina que segueix la melodia amb variants. *Yes, yes, my baby says «yes»*, l'interpreta l'orquestra Ambrose i és el fragment que més popular s'ha fet ja, amb efectes irònics obtinguts no solament amb el chor, sinó també amb els instruments de metall amb sordina i els dibuixos del saxofon tenor.

També de l'orquestra Ambrose és el vals de la pel·lícula *Una nit celestial* i cal dir que la música correspon al títol, és a dir, música d'aquella que s'estira, però malgrat tot és ben interpretada.

Un altre vals, de la pel·lícula *La reina Draga*, l'interpreta l'orquestra Reisman; comença amb uns acords espessos que serveixen d'introducció i també per a encomanar un sentit patètic que potser no està massa bé amb una música que serveix per ballar. Doble aquest disc *Love for sale*, un fox interpretat per l'Orquestra Waring's Pennsylvanians, amb aquella bona forma que ens fa enyorar els pocs discos que ens arriben d'aquesta orquestra. El chor canta ací a mitja veu, produint uns efectes que recorden els Revellers, i això pot ésser vulgar si es vol, però no hi ha dubte que fa goig sentir-ho.

J. G.

Ronny. — Marxa de Perusa. — Kalman, Orq. Marek Weber. — Companyia del Gramòfon, AE 4090. — Més val així. — Fox. — Idem id.

El que somiem. — Vals. — Idem id. id. — Companyia del Gramòfon, AE 4091. — *Ets encisadora*. — Fox. — Idem id.

Un boig d'estiu. — *There's nothing too good for my baby*. — Orq. Gus Arnheim. — Fox. — Companyia del Gramòfon, AE 4100.

Bend down, sister. — Fox. — Idem id. — *Una nit celestial*. — Vals. — Orq. Leo Reisman. — Companyia del Gramòfon, AE 4101.

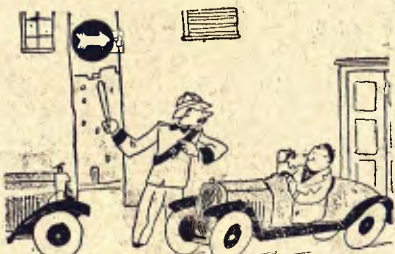
Yes, yes, my baby says «yes». — Fox. — Orq. Ambrose. — Idem id. — *Paradise*. — Vals. — La reina Draga. — Orq. Leo Reisman. — Companyia del Gramòfon, AE 4105.

Love for sale. — Fox. — Orq. Waring's Pennsylvanians. — Idem id.

—L'admirem tant, que la meua filla ha fet unes còpies meravelloses de les seves obres. Vostè que té influència, no podria fer-les-hi vendre?

(The Bystander, Londres)

—No veieu que en aquest carrer només s'ha de circular en un sol sentit?

—Però si només vaig en un sol sentit!

(Il Travaso delle Idee, Roma)

L'avar i el precipici, o el poder del diner
(Il Travaso delle Idee, Roma)

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

SUPER SIMPLEX

PETIT DE TAMANY
PERO DE RESULTAT
GRANDIOS

ALTAVEU DINÀMIC.
QUADRANT I LUMINAT.
"CALIBRAT EN KILOCICLS"
VALVULES R.C.A. MODERNÍSSIMES.
SENSIBILITAT "MICROVOLT"
SELECTIVITAT RÍDICA
REBELS EMISSIONS ESTANCERES
—SENSE ANTENA NI QUADRO

SUPER SIMPLEX 5 VALVULES AMB EL RENDIMENT
D'UN SUPERHETERODI DE 7

SIMPLEX 4 VALVULES AMB EL RENDIMENT D'UN 5
— DISTRIBIDORS PERA ESPANYA —
AUTOTRACCION ELECTRICA S.A. - MOYA, 6-8 - TEL. 17420

Pts. 650

Pts. 460

NOTES DIVERSES

Un arrest davant del micròfon

Un tal Daniel Davenport, que es deia explorador, professor de moltes Universitats i membre de la Comissió belga per a estudiar la malaltia de la son, es presentà un dia al director d'una gran emissora de Nova York, proposant-li unes conferències radiades parlant dels seus viatges, no acceptant cap mena de remuneració pel seu treball i demanant tan sols que li permetessin fer una crida als ràdio-escoltes per si volien contribuir amb llurs donatius a una propera excursió al cor de l'Àfrica, ço que li fou atorgat.

Les converses foren captivadores. La darrera sobretot entusiasma als ràdio-oients.

Inútil dir que les aportacions en metàl·lic a casa de l'explorador creixien de dia en dia, arribant a inspirar desconfiança a la policia, la qual no tardà a descobrir que el tal Davenport era un subjecte escapat de presidi. Immediatament es decidí arrestar-lo a la sortida de la seva actuació, posant guàrdies a totes les portes perquè no s'escapés. Però la imprudència d'un guàrdia mostrant el seu capell per darrera d'una cortina advertí al conferenciant, el qual sortí revòlver en mà. La irrupció de la policia, els tirs, els clams, tot fou radiat fidelment al mateix temps que el *speaker* deia: «L'audició ha acabat».

Fou certament l'obra mestra del Ràdio-Teatre.

La Torre Eiffel berlinesa

Berlín vol també una Torre-Eiffel, i ha construït una torre de 150 m. d'alçada al Parc de les Exposicions, tocant al Palau de la Ràdio. Serà anomenada «Funkturn», la Torre de la Ràdio. Berlín té doncs la seva Torre. I també des de la darrera setmana, una víctima de la Torre. Un individu proveït d'un para-caigudes de la seva invenció, Willy Marburg, es llençà des de la plataforma superior i es matà en tocar a terra.

L'inventor Marburg volgué assajar el mateix el seu para-caigudes, ja que per fer-lo assajar per l'Institut d'Experiment de l'Aeronàutica, se li reclamaven 1.200 marcs, suma de la qual no era posseïdor.

S.O.S. — S.O.S. — S.O.S.

No fa gaire, la nau *Bright Fan* que portava un carregament de blat, topà amb un iceberg a l'Estret d'Hudson i se n'anà a fons. El vaixell de la marina canadenc N. B. Mac Lean pogué salvar l'equipatge gràcies a haver oït el Sos de la nau en perill.

Aquest sinistre mereix ésser senyalat a causa de la seva particularitat. El marconista fou el darrer de bord, i quan abandonà la nau, deixà l'aparell funcionant automàticament. D'aquesta manera la posició

de la nau fou transmesa durant tres hores, fins que l'aigua l'enfonsà junt amb el generador.

Tria de locutors

La National Broadcasting Corporation havia de llogar deu nous *speakers* i féu una crida radiofònica amb aquest fi. Es rebieren 2.500 respostes. Després d'una tria, es convocaren 300 persones per a passar a un examen davant del micròfon. La qüestió principal era pronunciar ràpidament i sense falta la célebre frase: «The seething sea ceaseth and thus the seething sea sufficeth us», la qual és tan difícil de pronunciar que els seus locutors són tan difícils de trobar.

El yo-yo per televisió

En vista que el públic no mostra cap mena d'interès per veure els músics d'un quartet quan interpreten les obres, o seguir els gestos d'un conferenciant, els aficionats a la televisió s'esforcen, doncs, a fer actuar vedettes. Es d'aquesta manera que la Nacional Anglesa acaba de transmetre les proeses del campió britànic de yo-yo, i hom ha pogut constatar amb certa sorpresa que l'esmentat campió és un vell amb barba blanca...

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

RADIO CATALONIA
133 BALMES 133
AGENCIA
CROSLEY
5lmps **CHEVALIER 635 P.**
5lmpars **PICHI 585**
4lmps **CHIKILIN 455**
20 mesos de crèdit
Receptors a 250 ptes. setmana

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

LLIURA: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

RESERVA: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

ORGANITZA també: Viatges individuals a **preu fet**, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

VIATGES DE NOCES a Roma utilitzant els bitllets reduïts del **70 %** que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

Sensacional descobriment

contra els cabells blancs,
transparent com l'aigua, i
que no embruta el cabell

Aigua de Colònia

MISTERIOSA
LABORATORIS : APARTAT 239

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèf. "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 239

Telèfon 17018

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: **OXIGEN 99 %** DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: **ACETILEN DISSOLT**, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: **FERRO MANGANES I FERRO SILICI** :: **SOCARRIMAT I SECAT** de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: **CALEFACCIÓ INDUSTRIAL** de laboratoris i domèstica :: **GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES**, materials d'aportació per la **SOLDADURA AUTOGENA**

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

APROVAT PER
L'ACADEMIA DE
MEDICINA I
CIRURGIA DE
BARCELONA

TONIC
LABORATORIS

NERVIOS CERA
LABORATORIS CERA S.A.

VICO, 18 y COPERNICO 35 al 39 - BARCELONA

VENDA
FARMACIA